

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОЦІНОВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

за матеріалами ТОВ «ГРАНАТ», м. Київ

Студентки

2 курсу 1 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка та
безпека бізнесу»
денної форми навчання

Вишневської Юлії

Людовіківни

Науковий керівник –

канд. екон. наук, доцент

Кондратюк

Оксана

Іванівна

Гарант освітньої програми

д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна

Владиславівна

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3 стор
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ	6
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ ТОВ «ГРАНАТ»...	16
2.1. Ідентифікація економічних ризиків ТОВ «ГРАНАТ».....	21
2.2. Оцінка фінансового стану та фінансової стійкості ТОВ «ГРАНАТ»	21
2.3 Оцінка ризику неплатоспроможності та банкрутства ТОВ «ГРАНАТ»	32
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГРАНАТ».....	37
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Управління ризиками як окремий вид діяльності набуло поширення лише зі стрімким розвитком науково-технічного прогресу. Саме після промислової революції людство почало стрімко розвиватись технічно, все ускладнюючи систему взаємовідносин в усіх сферах та додаючи все нових і нових проблем у ці відносини.

Економіка стала не просто наукою про ведення господарства, а одним з важелів, що кардинально впливає на світовий баланс, однією з найважливіших сфер діяльності людини. Економічні ризики в наш час впливають на життя цілих країн, підприємств та кожного окремого громадянина. Звісно, в таких умовах системам управління економічними ризиками відведено достатньо багато уваги та зусиль, а самі системи управління ризиками кожна держава та кожне окреме підприємство намагаються побудувати максимально ефективно, тобто так, щоб мінімізувати непередбачені втрати та їх імовірності.

Сучасні умови ведення господарської діяльності пов'язані з невизначеністю, та зростанням загроз зовнішнього середовища, що у свою чергу збільшує вплив ризиків на діяльність підприємств. Особливо чутливими до економічних ризиків є малі та середні підприємства. В сучасних умовах вони намагаються побудувати таку систему управління ризиками, щоб максимально скоротити імовірність настання подій, які ставили б під загрозу існування таких підприємств.

В загальному випадку система управління ризиками не є окремою від системи управління підприємством в цілому. Вона органічно вплітається в цю систему, працює увесь час роботи підприємства і є невід'ємною від загальної системи управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням аналізу, оцінки та управління господарськими ризиками присвячені праці відомих українських науковців таких як І.О. Бланка, Л. І. Донця, В. В. Вітлінського, Бузько І.,

Верченка П., Гуменюка В., Загороднього А., Кузьміна О., Крикавського Є., Логачевої Л., Ястремського О. та інших. Проте в сучасній теорії управління ризиками відсутня систематизована класифікація заходів управління господарськими ризиками, не розроблена методика оцінки економічної ефективності та вибору найефективнішого заходу управління ризиками, а також методика оцінки економічної ефективності програми управління ризиками підприємства.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних питань управління економічними ризиками на підприємстві, здійснення оцінки економічних ризиків та удосконалення процесу ідентифікації та оцінювання економічних ризиків на підприємстві

Мета випускної кваліфікаційної роботи реалізується шляхом виконання таких завдань:

- розглянути теоретико-методичні аспекти оцінювання економічних ризиків організації;
- оцінити фінансовий стан та фінансову стійкість ТОВ «ГРАНАТ»;
- ідентифікувати економічні ризики ТОВ «ГРАНАТ»;
- оцінити ризики неплатоспроможності та банкрутства ТОВ «ГРАНАТ»;
- визначити шляхи удосконалення ідентифікації та оцінювання ризиків діяльності ТОВ «ГРАНАТ».

Об'єктом дослідження є процес оцінювання ризиків підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та практичні аспекти оцінювання економічних ризиків підприємства.

Емпірична база дослідження. Товариство з обмеженою відповідальністю «ГРАНАТ» (надалі: ТОВ «ГРАНАТ») знаходиться за адресою: Україна, 02094, місто Київ, вул. Краківська, будинок 18-А. Дата заснування: 11.08.1995. Код ЄДРПОУ-21620913.

Основний вид діяльності:

- 46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами. Інші види діяльності :

- 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами [3].

Згідно інформації сайтів dozorro.org та bi.prozorro.org підприємство приймало участь у 733 закупівлях з яких перемгло у 274 закупівлях на суму 263.29 млн грн. Підписано 262 договори на суму 261.83 млн грн.

Методологічною базою дослідження є сукупність принципів, прийомів і методів наукового пізнання, положення діалектичних методів дослідження, економічної теорії та практики й інших загальнонаукових підходів до проблем, що досліджувались.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження служать принципи теорії організації, концепції системного міждисциплінарного підходу і системного аналізу, організаційного проектування та організаційної поведінки. Для дослідження конкретних питань і проблем роботі використовується комплекс загальнонаукових і спеціальних методів і підходів, зокрема: аналіз і синтез - сприяє формуванню теоретико-методологічної бази даних роботи; формально-логічний аналіз - дозволяє визначити і обґрунтувати структуру і функції ризик-менеджменту організації; описово-індуктивний і емпіричний методи - забезпечують надання експертної оцінки сучасного стану організації.

Інформаційну базу дослідження складають звітні та поточні матеріали ТОВ «ГРАНАТ», законодавчі та нормативні акти України, науково-методологічна література, статистичні джерела, дані засобів масової інформації та спеціалізованих сайтів, інші джерела інформації.

Практична цінність розроблених заходів зі зниження ризиків на підприємстві, у вигляді створення відділу ризик-менеджменту та їх майбутні напрацювання, дасть можливість підприємству вчасно реагувати на зміни та пристосовуватися до успішного функціонування у мінливих умовах економічного середовища.

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. За результатами дослідження була опублікована стаття на тему: «Економічні ризики підприємства: теоретичний аспект» у збірнику наукових праць студентів. – К. КНТЕУ, 2020.

Структура роботи. Структурно випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозиції, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

Однією з найактуальніших проблем розвитку сучасного суспільства є необхідність забезпечення його економічної безпеки і протидії комплексу ризиків і загроз самої різної природи.

Ризик, будучи невід'ємною частиною економічної, політичної, соціальної життя суспільства неминуче супроводжує всі сфери діяльності і напрямки будь-якої організації, яка функціонує в умовах ринку. Тому діяльність компанії в ринкових умовах пов'язана з прийняттям на себе будь-яких ризиків. Існує дуже незначне число компаній, які не схильні до великих ризиків фінансової нестабільності. У зв'язку з цим в сучасних умовах проблема управління ризиками стає все більш актуальною.

Вітчизняними вченими розроблено велику кількість визначень поняття «ризик» як економічної категорії, але на сьогодні немає однозначного і єдиного розуміння його сутності. Серед дослідників немає навіть єдиної думки щодо виникнення самого слова «ризик». Хтось вважає, що достовірно встановити походження слова «ризик» не представляється можливим. У даній роботі обмежимося розглядом лише одного визначення, яке нам представляється найбільш точним і коректним. У науково-практичному журналі «Проблеми аналізу ризику» наводиться наступне формулювання поняття «ризик», представлена в монографії В. Ковеллом і М. Мерхофера, виданої в 1993 р в Нью-Йорку і Лондоні: ризик - це «характеристика ситуації або дії, коли можливі багато результати, існує невизначеність щодо конкретного результату і, по крайній мере, одна з можливостей є небажаною [29, с. 73-77].

Поняття "ризик" має досить тривалу світову історію, але найбільшого поширення його вивчення набуло на початку XIX – в кінці XX століття. Умови тогочасного суспільного розвитку, що характеризувались поширенням

раціонального ставлення особистості до дійсності, значною мірою обумовили використання поняття ризику як засобу коригування людської поведінки за певних обставин в умовах ймовірного виникнення небезпеки. У класичній теорії англійські економісти Міль і Сенсор визначають ризик як математичне очікування втрат, що можуть відбутися в результаті того чи іншого рішення. Згідно цієї теорії, у структурі підприємницького доходу існують дві складові: відсоток як частка на вкладений капітал та плата за ризик як відшкодування можливого ризику, пов'язаного з підприємницькою діяльністю. Таке вузьконаправлене трактування ризику стало наріжним каменем розбіжностей, що сприяло формуванню неокласичної теорії ризику у 20-30-х рр. ХХ ст. Засновниками цієї теорії були Ф. Найт, А. Маршалл та А. Пігу, котрі вважали, що суб'єкт господарювання, який функціонує в умовах невизначеності, повинен керуватися у своїй діяльності двома критеріями: розміром очікуваного прибутку та величиною його можливих відхилень. Так, А.Маршалл виокремив дві категорії ризику: підприємницький ризик у конкурентній галузі економіки, до якої відноситься підприємство, зумовлений коливаннями цін і попиту на ринках сировини і готової продукції; особистий ризик, що стосується людини, яка працює з позиковим капіталом [22 с. 464].

Лише в кінці ХХ століття в зв'язку з виникненням кризових явищ в економіці проблема економічних ризиків почала досліджуватись досить активно. Питанням визначення сутності економічних ризиків приділяли увагу багато українських науковців, зокрема В. Васюренко. Особливої гостроти проблема визначення ризику набрала в кінці ХХ на початку ХХІ століть у зв'язку з політичними факторами, коливанням курсів валют, цін.

Економічний ризик як категорія економічної теорії, на наш погляд - це відносини між суб'єктами і об'єктами з приводу досягнення цільових результатів взаємодії (в тому числі потенційного економічного ефекту у вигляді определенної норми доходу), результатом яких може бути як досягнення передбачуваного результату, так і відхилення від нього:

негативний (збиток, збиток) або позитивне (прибуток) і їх розподілу в умовах невизначеності [28, с.502].

Окремі дослідники вважають, що визначення поняття «ризик» залежить від сфери діяльності: у математиків – це ймовірність, у страхувальників – предмет страхування [19, с.12–18]. Зокрема, сучасні українські дослідники О. Фоміна, О. Гончаренко розглядають поняття економічного ризику з точки зору відображення його в обліку.

Т. Корольок дотримується думки, що сформулювати єдине визначення вказаного поняття неможливо, оскільки в кожній сфері діють свої чинники, які визначають ризик цієї конкретної сфери.

Для того, щоб дійти згоди з основних питань ризик-менеджменту, було створено міжнародні стандарти – спеціальні нормативні документи, безпосередньо присвячені тому, як впровадити управління ризиками в практику бізнесу. У вказаних стандартах на міжнародному рівні висвітлено сучасний юридичний підхід до визначення поняття «економічного ризику».

Так, згідно досить відомого стандарту управління ризиками Міжнародної організації зі стандартизації Австралії та Нової Зеландії (AS/NZS 4360/1995, AS/NZS 4360/2004, ISO 31000/2009, ISO/IEC 51:1999, ISO/IEC 73:2002, ISO/IEC 73:2009), ризик – це поєднання можливості виникнення збитків і тяжкості цієї шкоди (ISO/IEC 51:1999); поєднання ймовірності події та її наслідків (ISO/IEC 73:2002); ймовірність впливу випадкової події на цілі (AS/NZS 4360:2004); вплив невизначеності на цілі (ISO/IEC 73:2009).

Для обґрунтованого визначення економічного ризику підприємства, потрібно визначити його об'єктивно-суб'єктивну структуру. Об'єктивність прояву ризику полягає в тому, що він відображає реально існуючі в житті явища, процеси, аспекти діяльності і при цьому ризик існує незалежно від того, чи усвідомлюють його наявність. Це зовнішнє середовище для підприємства, до якого необхідно пристосовуватися, що включає економічні, соціальні і політичні умови, що динамічно розвиваються. Суб'єктивність прояву ризику

полягає в тому, що ризик пов'язаний з вибором певних альтернатив, розрахунком вірогідності їх виникнення та можливого результату реалізації.

Актуальність ефективного врахування можливих ризиків у підприємницькій діяльності не викликає сумнівів, зважаючи на те, що ризик стає органічною частиною стратегії і тактики економічної політики більшості підприємств. Важливим аспектом управління ризиками підприємницької діяльності є розробка відповідного методичного забезпечення, оскільки на більшості підприємств до питань управління ризиками відносяться здебільшого утилітарно, тобто, сприймають їх як набір функцій: захист інформації, товару, особистих даних, тощо. В той же час, досвід розвинутих країн свідчить про те, що ефективне управління матеріальними, фінансовими, інформаційними потоками із врахуванням елементу ризику є ключовим фактором досягнення успіху.

З метою ефективної оцінки ризиків в управлінні підприємством необхідно застосовувати системний підхід. У загальному вигляді система методів оцінки ризиків підприємницької діяльності ділиться на дві групи (рис 1.1): [8, с.480]

Якісні методи оцінки ризиків дозволяють виявити ризики, що виникають при реалізації управлінського рішення, визначити їх структуру та фактори, що спричиняють їх появу. При якісній оцінці для встановлення величини ризику необхідно використовувати комбінацію отриманих значень ймовірності та масштабів наслідків їх виникнення. Методи якісного аналізу можна розділити на чотири групи:

- 1) методи, що базуються на аналізі наявної інформації;
- 2) методи збору нової інформації;
- 3) методи моделювання діяльності організації;
- 4) евристичні методи якісного аналізу.

Застосування кількісних методів оцінки підприємницьких ризиків базується на основі даних, отриманих при якісній оцінці, тобто, оцінюються тільки ті ризики, які присутні при здійсненні конкретної операції. Під час

кількісного аналізу ризик визначається як відхилення основних числових показників діяльності підприємства від заданого рівня.

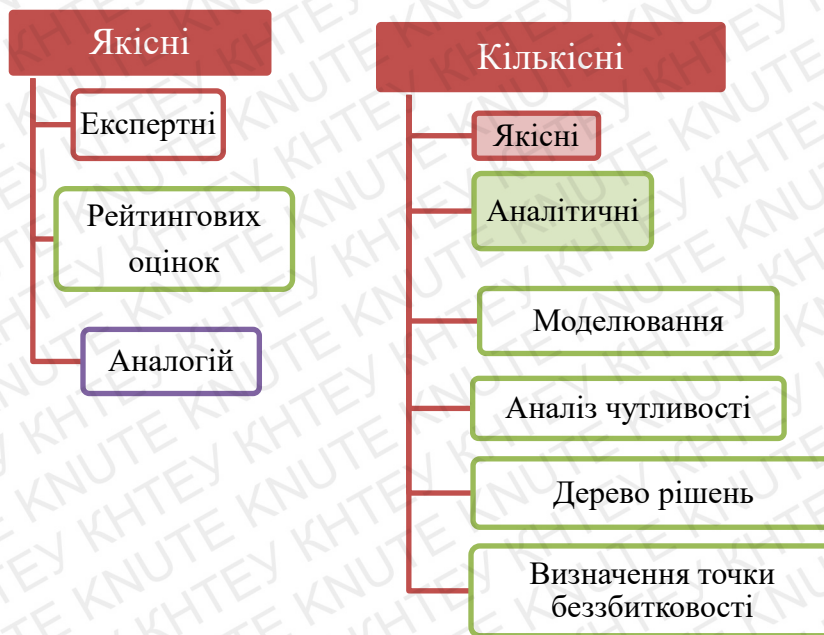

Рис 1.1 Характеристика методів оцінки ризика

* авторська розробка

Кількісний аналіз дозволяє виявити причини, джерела ризику і величину його ймовірних наслідків. Дослідження свідчать, що весь процес аналізу ризиків можна поділити на 3 етапи:

2. Формування інформаційної бази аналізу ризиків передбачає включення до її складу даних про динаміку чинників зовнішнього середовища. Від повноти і якості сформованої інформаційної бази залежить об'єктивність ризик-аналізу і ефективність прийняття управлінських рішень.

3. . Ідентифікація ризиків. Цей етап ризик-аналізу полягає у формуванні повного переліку несприятливих подій, які впливають на формування негативних змін навколишнього середовища, що сприяє прямо чи опосередковано економічним втратам підприємства.

4. Оцінка ймовірності настання несприятливих подій. Прогноз може бути короткостроковим і довгостроковим. Ми згрупували класифікаційні ознаки та надали характеристику складових портфелю внутрішніх економічних ризиків підприємства(Рис.1.2, та Додаток Г).

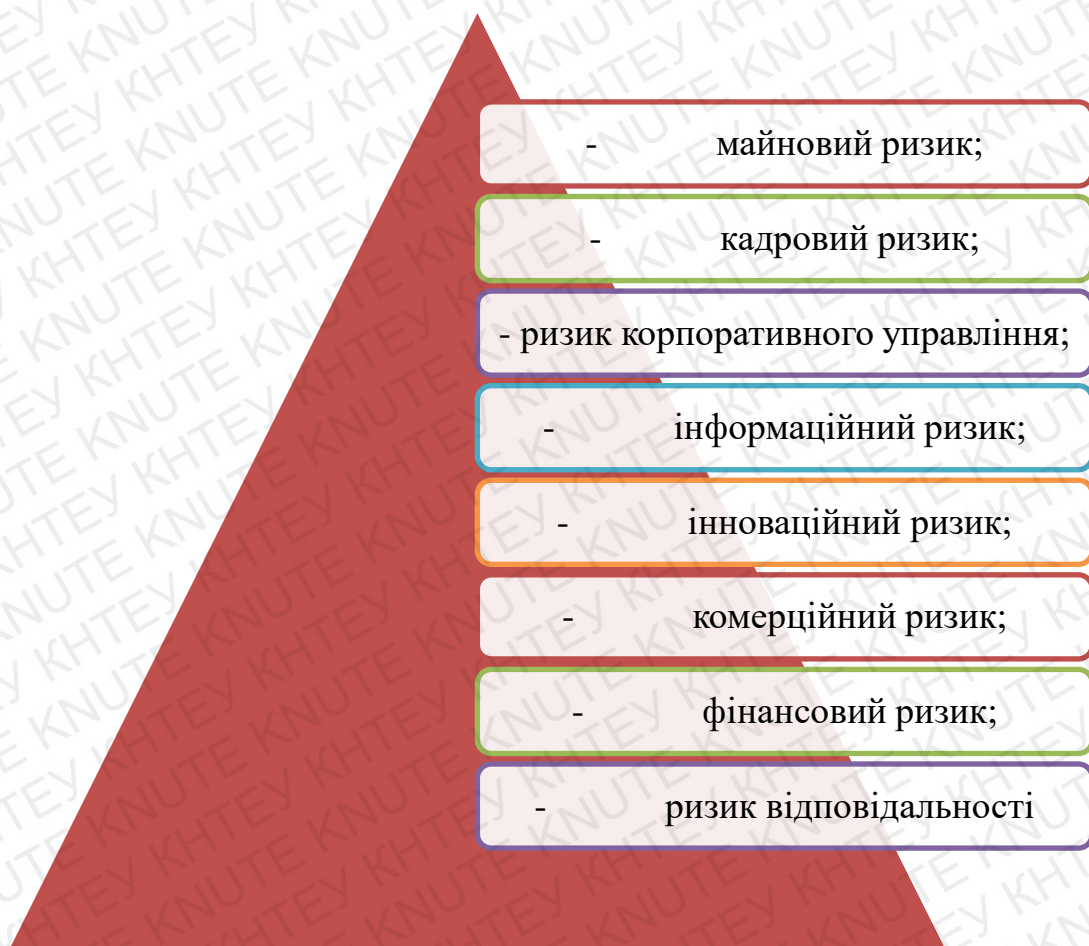

Рис.1.2. Портфель внутрішніх економічних ризиків підприємства

Системне застосування методів оцінки економічних ризиків на підприємстві дає можливість аналізувати ризики його діяльності комплексно, враховуючи якісні і кількісні критерії, і, таким чином служить для якісного і ефективного процесу управління підприємством. З великого різноманіття методів, які пропонуються вітчизняними та іноземними науковцями, на наш погляд можна виокремити такі основні групи методів аналізу (рис.1.3) [9, с.98]:

1. Комплексний метод оцінки ризиків. Ризик може вимірюватися в абсолютних і відносних величинах. На практиці, визначаючи величину ризику в абсолютному вираженні, використовують спрощений підхід. Його сутність полягає у тому, що оцінюється ступінь впливу ризику на основні показники роботи підприємства.

2. Систематичний метод оцінки ризику. Систематичний ризик оцінюється коефіцієнтом β , що визначає рівень коливань у результатах діяльності галузі стосовно результатів діяльності ринку чи всієї економіки. У фінансовому аналізі його називають також коефіцієнтом чутливості.

Рис.1.3. Групи методів аналізу економічних ризиків[9, с.98]

3. Статистичні методи. Сутність статистичних методів оцінки ризиків полягає у визначенні вірогідності виникнення втрат на основі статистичних даних попереднього періоду і встановленні області (зони) ризику, коефіцієнту ризику тощо. Перевагами статистичних методів є можливість аналізувати і оцінювати різні варіанти розвитку подій і враховувати різні чинники ризиків в рамках одного підходу. Основним недоліком цих методів вважається необхідність використання в них імовірнісних характеристик.

4. Аналітичні методи дозволяють визначити вірогідність виникнення втрат на основі математичних моделей і використовуються в основному для аналізу ризику інвестиційних та інноваційних проектів. Можливе використання таких методів, як аналіз чутливості, метод коректування норми дисконту з врахуванням ризику, метод еквівалентів, метод сценаріїв та інші.

5. Методи експертних оцінок є комплексом логічних і математикостатистичних методів і процедур по обробці результатів

опитування групи експертів, причому результати опиту є єдиним джерелом інформації. В цьому випадку виникає можливість використання інтуїції, життєвого і професійного досвіду учасників опиту [12, с. 152].

6. Методи експертних оцінок є комплексом логічних і математикостатистичних методів і процедур по обробці результатів опитування групи експертів, причому результати опиту є єдиним джерелом інформації. В цьому випадку виникає можливість використання інтуїції, життєвого і професійного досвіду учасників опиту.

7. Нормативний метод. Даний метод базується на використанні системи фінансових коефіцієнтів, таких як: коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт заборгованості, коефіцієнт автономії, коефіцієнт маневреності, коефіцієнт іммобілізації, коефіцієнт покриття. До його позитивних рис належить перш за все легкість розрахунків. [17].

8. Фундаментальний метод. При цьому методі загальний фінансовий ризик розраховують за допомогою фундаментальних показників: мінливості прибутковості активу, малих розмірів компанії (P/BV), незбалансованого зростання (ROE вище чим коефіцієнт збалансованого зростання) та інші. Виходячи з головних цілей компанії, таких як прибутковість, стабільність, безпека, значимими є внутрішні і зовнішні чинники – це структура витрат на одну гривню виручки; періодичність операційних процесів і торгової політики в стосунках з дебіторами і кредиторами; додаткова вартість капітальних вкладень; структура фінансування.

9. Метод оцінки фінансової стійкості (аналізу доцільності витрат). Даний метод орієнтований на оцінку фінансової стійкості підприємства (проекту) і на ідентифікацію на цій основі потенційних зон ризику. Виділяють два різновиди методу:

1) фіксація фінансового стану підприємства (оцінка фінансової стійкості);

2) зіставлення фінансової стійкості підприємства до і після впровадження аналізованого проекту (оцінка доцільності витрат). [15, с.200].

Для реалізації обраного підходу необхідно визначити певні методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Аналізуючи існуючі підходи і методи, було виявлено недоліки, які можуть негативно вплинути на проведення оцінки рівня економічної безпеки підприємства(табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства, запропоновані різними авторами

Автор	Методи
Т. Васильців	Експертна оцінка, моніторинг соціально-економічних показників, аналіз та обробка сценаріїв, оптимізація, багатовимірний статистичний аналіз, теоретико-ігрові методи, теорія штучних нейронних мереж
С. Міщенко	Екстраполяція (екстраполяція параметричних залежностей, екстраполяція тимчасових тенденцій); експертні методи (опитування, експертні комісії, складання аналітичних доповідних записок, «мозкова атака», «Дельфі»); структурноаналітичні методи (моделювання, ієрархічна декомпозиція, морфологічний аналіз, матричний метод, мережевий аналіз, SWOT-аналіз, побудова семантичного диференціала, побудова профілю середовища, складання сценаріїв)
С. Довбня, Н. Гічова	Методи комплексної оцінки загроз (інтегральна оцінка ризику, оцінка ефективності захисних заходів); методи комплексної оцінки економічного потенціалу підприємства (оцінка конкурентного статусу фірми, інтегральна оцінка дотримання інтересів компанії, SWOT-аналіз, багатовекторна ресурснофункціональна модель економічної безпеки, багатофакторна лінійна модель); методи прогнозування банкрутства (багатофакторні дискримінантні моделі і інші методи інтегральної оцінки фінансово-економічного стану підприємства)

Джерело: згруповано автором із джерел [13,с.66-81].

Отже, теоретичні дослідження робіт різних авторів дозволили зробити висновок, що економічний ризик – це діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності в неминучій ситуації вибору, в якій можна кількісно оцінити і якісно оцінити ймовірність досягнення передбачуваного результату, невдачі і відхилення від мети. Оцінка ризиків торгівельної діяльності підприємства є важливим моментом успішної діяльності підприємства. Існує багато методів і підходів до оцінки, тому кожне підприємство може вибрати найбільш підходящий.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ ТОВ «ГРАНАТ»

2.1. Ідентифікація економічних ризиків ТОВ «ГРАНАТ»

Необхідним елементом процесу управління будь-яким об'єктом є кількісна оцінка результатів аналізованого процесу, оцінка його результативності, тобто ефективності управління. Стосовно до процесу управління ризиками, актуальність якого визначається необхідністю підтримки конкурентоспроможності торгівельного підприємства, збільшення вартості підприємства і запобігання кризам на підприємстві, це означає: визначення і обґрунтування джерел, чинників, показників і складових ризиків та розробка заходів щодо ефективності управління ризиками.

Необхідно зазначити, що кожен суб'єкт господарювання під час ведення діяльності повинен мати фінансові ресурси, які можуть бути сформовані як з власних коштів і притриманих до них джерел (акціонерний капітал, пайові внески, прибуток від основної діяльності), та з позичених коштів (кредитів банку, позичок, кредиторської заборгованості). Саме ці джерела формують процес фінансового забезпечення підприємства.

Один із самих найкращих і в той же час досить ефективних методів проведення аналізу управління підприємством - це використання SWOT-аналізу. SWOT-аббревіатура з англійських слів strength – сила, weakness – слабкість, opportunity – можливість, threat – загроза. Сильні і слабкі сторони підприємства – це ті характеристики, що можуть бути проконтрольовані підприємцем, на які можна зробити вплив. Вони звичайно відносяться до дійсного часу. SWOT-аналіз — це своєрідна форма; він не містить остаточної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес обмірковування всієї наявної інформації з використанням власних думок та оцінок. Для будь-якого керівника або управлінського працівника,

зорієнтованого на поточну роботу, це корисна справа, яка вимагає від будь-кого, хто застосовує SWOT-аналіз, замислитися на перспективу [11, с.74].

З позицій оптимального використання зовнішнього та внутрішнього потенціалів й розробки перспективної стратегії керівництво підприємства має визначити сфери напряму своїх зусиль при різних варіантах зростання. Отже, застосування методу SWOT-аналізу дає можливість встановити лінії зв'язку між сильними та слабкими сторонами, які притаманні даному підприємству, із зовнішніми можливостями та загрозами. Таким чином, при плануванні заходів для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно поєднувати внутрішні можливості (його сильні і слабкі сторони) і зовнішню ситуацію (частково відображену у можливостях і загрозах). М.Г. Саєнко визначає SWOT-аналіз як процес встановлення зв'язків між найхарактернішими для підприємства можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами) і слабкостями, результати якого надалі можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій підприємства [31, с. 99].

Комплексний аналіз підприємства здійснено з допомогою SWOT-аналізу (табл. 2.1).

Визначимо загальну оцінку по кожному полю

$$S=9*0,18+9*0,52+8*0,16+8*0,14=9,54$$

$$O=8*0,13+7*0,13+4*0,13+5*0,61=5,52$$

$$W=9*0,25+8*0,08+6*0,35+6*0,32=7,66$$

$$T=5*0,2+7*0,32+6*0,48+8*0,2=7,12$$

Порівняємо S і W.

$S > W$ на 1,88. Це означає, що ТОВ «ГРАНАТ» має досить стійкі позиції на ринку оптової торгівлі побутовими електротоварами й електронною апаратурою.

Розглядаючи фактори ризику, ми виходимо з того, що вони можуть бути як факторами-загрозами, так і факторами-можливостями. У першому випадку це події, які заважають реалізації цілей, які стоять перед компанією. Це – традиційний підхід до ризиків як до загроз для діяльності компанії. Однак у

ряді стандартів (зокрема, в Австралійсько-Новозелендському стандарті з ризик-менеджменту AS/NZS Risk Management Standard 4360:2004) зазначається, що «ці події можуть заважати, послаблювати, відтермінувати або сприяти досягненню цілей».

Таблиця 2.1

SWOT- аналіз ТОВ «ГРАНАТ»

	Позитивні сторони S			Негативні сторони W		
Внутрішнє середовище	1. Наявність власних приміщень;	9	0,18	1. Мала доля ринку;	9	0,25
	2. Самофінансування;	9		2. Низький рівень диверсифікації;	8	0,08
	3. Високий професіоналізм і досвід працівників,	8	0,16	3. Недостатня рекламна кампанія;	6	0,35
	4. Постійні клієнти.	8	0,14	4. Низька прибутковість.	6	0,32
	8,54			6,66		
Зовнішнє середовище	Можливості О			Загрози Т		
	1. Зростання українського ринку альтернативної енергії;	8	0,13	1. Ймовірність появи нових конкурентів;	5	
	2. Удосконалення якості обслуговування покупців;	7	0,13	2. Постійні зміни законодавчої бази	7	0,2
	3. Можливість надання супутніх послуг.	4	0,13	3. Зниження платоспроможного попиту	6	0,48
	5	0,61	4. Недостатність кваліфікованих кадрів	8	0,2	
	4. Розробка системи знижок для постійних клієнтів					
	5,52			5,52		

Джерело – розраховано автором

Такий підхід до ризиків є цілком виправданим, оскільки орієнтує керівництво ТОВ «ГРАНАТ» не лише на захист від несприятливих подій, але й на пошук шляхів для реалізації можливостей, які можуть відкритися перед ними. Наприклад, фактором можливістю може бути зниження відсотків за банківськими кредитами. Якщо ТОВ «ГРАНАТ» не використає можливість залучення здешевілих кредитних ресурсів для розвитку свого бізнесу, то це

буде означати, що вона лишить можливість отримати додатковий прибуток. Для виявлення факторів ризиків і формулювання ризиків доцільно застосовувати спеціальну матрицю ризик-аналізу (табл 2.2).

Таблиця 2.9

Карта ризиків ТОВ «ГРАНАТ»

Пріоритет	Назва ризику	Джерело	Наслідки	Вплив ризику (до 10)	Ймовірність (1 до 10)	Важливість
1	Ризик втрати комерційної таємниці	Недосконала розробка посадових інструкцій та документів захисту інформації	Крадіжка інтелектуальної власності, матеріальні збитки. Моральна шкода	9	3	27
2	Логістичні ризики	Низька кваліфікація трудових ресурсів	Зрив термінів контракту, штрафні санкції	4	6	24
3	Ризик надання неправдивої інформації	Відсутність зацікавленості клієнтів та співробітників	Матеріальні збитки. Репутаційні проблеми	4	5	20
4	Ризик неотримання прибутку	Низька система контролю в організації	Банкрутство	6	3	18
5	Ризик зменшення прибутку	Економічний спад	Неможливість втілення інновацій	3	5	15
6	Ризик законодавчих змін	Політична ситуація у країні	Неможливість або ускладнення розвитку підприємства	3	4	12

Джерело: складено автором

У роботі ми дотримувалися наступного порядку її застосування. Експертним шляхом встановлюються фактори ризиків, які впливають на досягнення компанією цілей у різних функціональних сферах свого бізнесу: стратегічній, торгівельній, фінансовій, маркетинговій тощо. Серед факторів ризику особливу вагу мають ризики прийняття нових нормативних актів (політичний фактор ризику), перевищення рівня інфляції запланованої

величини (економічний), низька кваліфікація трудових ресурсів (соціальні). Ризики оцінювалися методом експертних оцінок. По кожній з категорії ризиків було опитано по три експерта в таких областях, як макроекономічна, політична, нормативна, соціальна.

Для наочності, на основі даної карти, побудуємо матрицю ризиків, яка представлена на рис. 2.1.

Тяжкість наслідків	Оцінка ймовірності виникнення ризику				
	Майже неймовірно	Малоймовірно	Ймовірно	Середня ймовірність	Висока ймовірність
Незначний					
Помірний			Ризик законодавчих змін	Ризик неотримання прибутку	
Значний			Логістичні ризики		Ризик зменшення прибутку
Високій				Ризик втрати комерційної таємниці	
Критичний					Ризик надання неправдивої інформації

Рис.2.1. Матриця ризиків «частота-наслідки» для ТОВ «ГРАНАТ»

Методика оцінки ризику «частота-наслідки», яка дозволяє визначати ранг ризику окремо для кожної цілі або процесу проекту.

Ранг ризику дозволяє оперативнo управляти реагуванням на ризики, які розташовані в різних зонах матриці. Зони матриці грають роль пріоритетів. Наприклад, для ризиків, розташованих в зоні високого ризику (червоний колір) матриці необхідні попереджувальні операції і агресивна стратегія реагування, які дозволять оптимально впоратися з виникає завданням або завданнями. За допомогою матриці ризиків були визначені пріоритети ідентифікованих ризиків та найбільш небезпечні ризики для ТОВ «ГРАНАТ»:

- нестабільна економічна ситуація в країні;

- не добросовісні контрагенти та слабка юридична база підприємства;
- нестача кваліфікованих кадрів;
- ризик коливання валютного курсу та змін ціни.

Як правило, слід уникати ризиків, що мають високу ймовірність та суттєві негативні наслідки для підприємства. З метою управління ризиками, що мають значний вплив, проте ймовірність їх появи є невисокою, оптимальним буде застосування такого методу, як передача ризиків (наприклад, страхування). Зменшувати їх доцільно у тому випадку, коли ризики потрапляють у квадрант “високий рівень впливу – низький ступінь впливу”. При низькій імовірності та незначних потенційних наслідках ризики можуть бути прийняті або збережені суб’єктом господарювання.

З огляду на можливі ризики, ймовірність їх настання та ступінь впливу, кожне підприємство повинно застосовувати у своїй діяльності ефективний механізм управління економічними ризиками, який складається з наступних основних етапів: визначення мети ризикованих подій (цілі ризику); діагностики проблеми; визначення можливих ризиків; аналізу ризику; визначення методів впливу на ризик; вибору оптимального методу впливу за умов оцінки порівняльної ефективності; розробки управлінського рішення; ухвалення рішення; безпосереднього впливу на ризик; контролю і коригування результатів процесу управління.

2.2. Оцінка фінансового стану та фінансової стійкості ТОВ «ГРАНАТ»

Структура управління підприємством ТОВ "ГРАНАТ" має лінійно-функціональну схему будови. Лінійно-функціональний (комбінований) тип організаційної структури усуває недоліки окремого лінійного та функціонального типів структур управління, зокрема таких, як: функціональні ланки позбавлені права безпосереднього впливу на виконавців; вони готують рішення для лінійного керівника, який здійснює прямий адміністративний вплив на виконавців. Передбачається, що першому (лінійному) керівнику в

опрацюванні конкретних питань і підготовці відповідних рішень, програм, планів допомагає спеціальний апарат, який складається з функціональних підрозділів (відділів, груп, бюро) [24, с. 183].

Схема організаційно-управлінської структури представлена на рис 2.2.

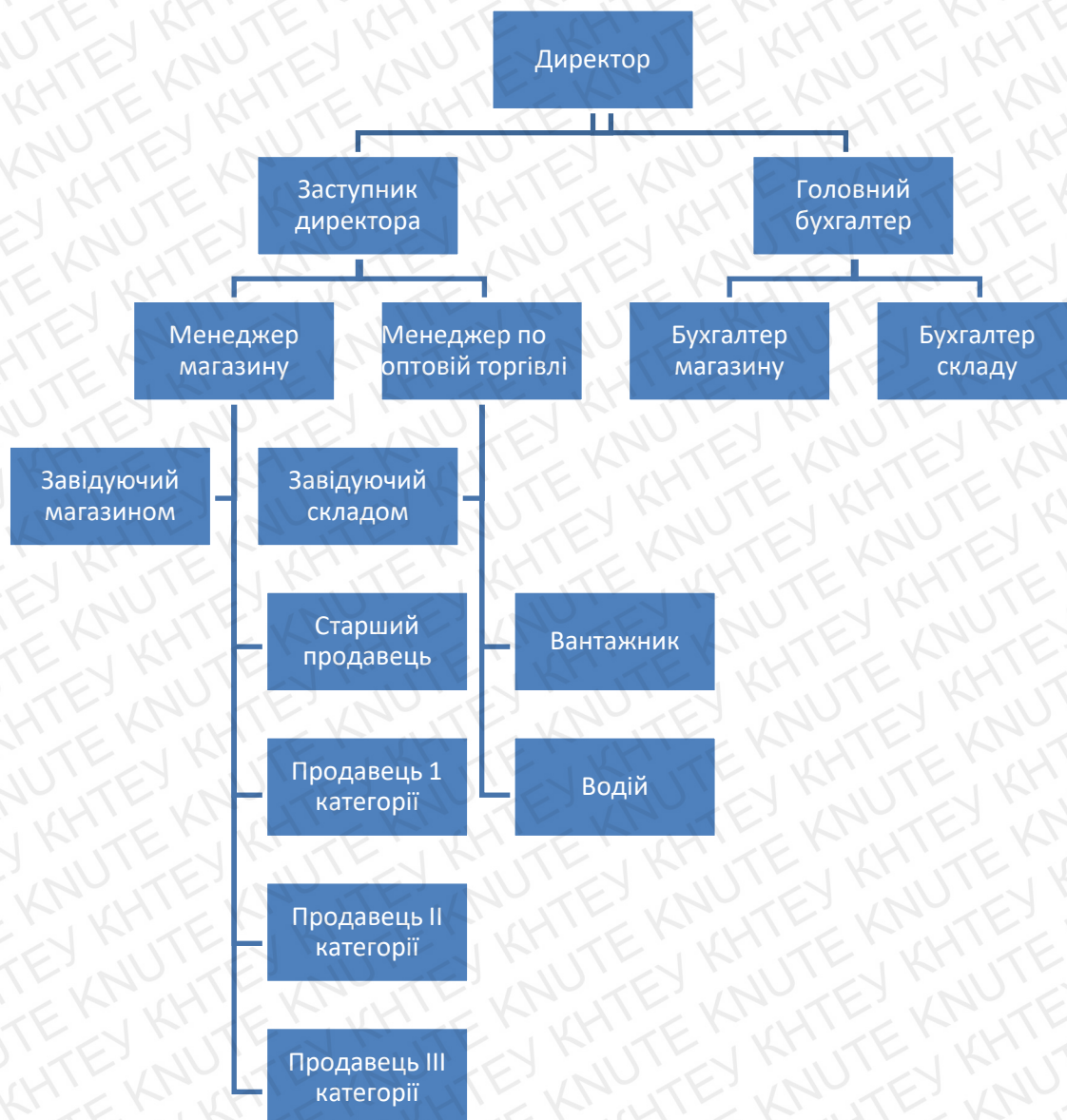

Рис. 2.2. Організаційна структура підприємства

На даний час на підприємстві працює 31 людини, отже, відповідно до Закону України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" дане підприємство є суб'єктом малого підприємництва. Діяльність персоналу регулюється кадровою службою підприємства, робота якої, в свою чергу, регламентується організаційними

документами до яких належать штатний розклад, правила внутрішнього розпорядку, колективний договір.

Ознайомившись с основними параметрами діяльності організації ТОВ «ГРАНАТ» ми можемо перейти до аналітичного процесу основних показників економічної діяльності.

Проведемо діагностику ТОВ «ГРАНАТ» за даними бухгалтерської звітності, що надані у Додатку А. Динаміка результатів діяльності підприємства наведена на рис. 2.3.

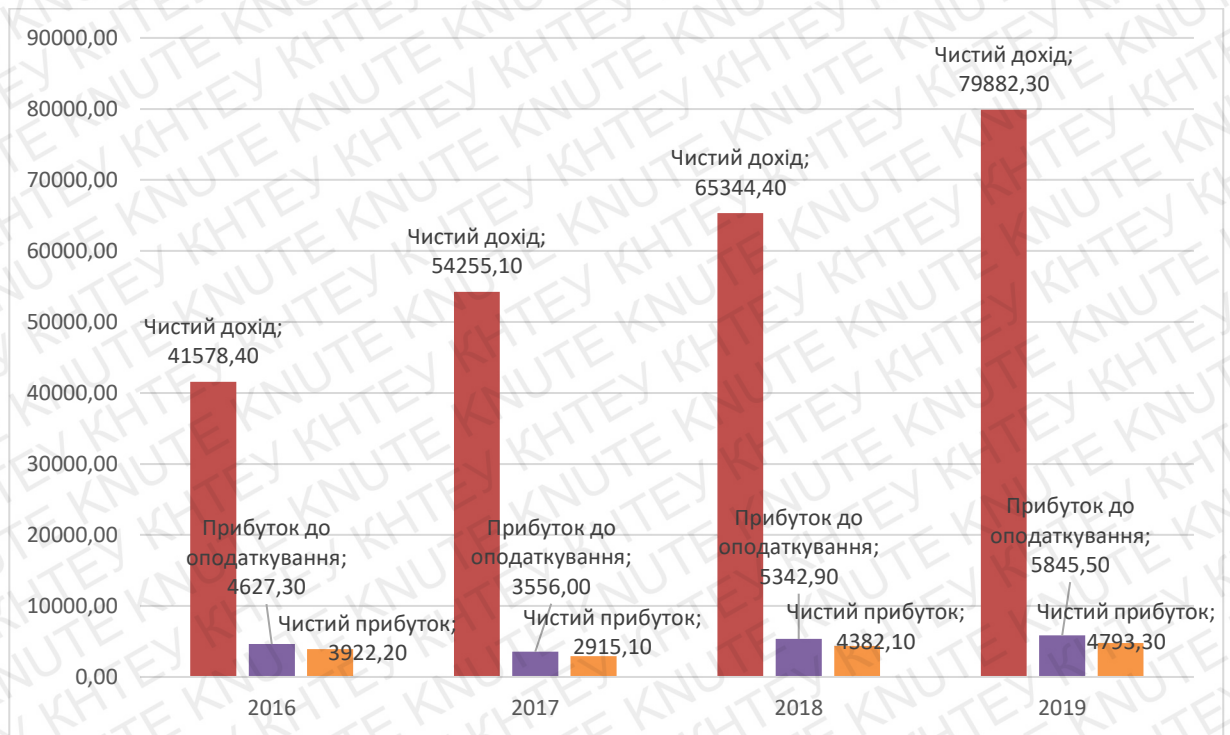

Рис.2.3 Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ГРАНАТ»

Як бачимо з рис 2.3. в 2019 році в порівнянні з 2016 роком чистий дохід збільшився на 38303,9 тис.грн, дохід до оподаткування на 1218,2 тис. грн. Загальна сума чистого прибутку з 2016 до 2019 року збільшилась на 871,1 тис. грн. Це свідчить про позитивний результат діяльності підприємства.

Подальші розрахунки надані у таблицях 2.1-2.5 та Додатку А.

Таблиця 2.1

Динаміка результатів діяльності ТОВ «ГРАНАТ» за період 2017-2019рр.

Показники	За рік			Абсолютний приріст, ±		Темп росту %	
	2017	2018	2019	за 2018-2019 рр.	за 2017-2019 рр.	За 2018-2019 рр.	За 2017-2018 рр.
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	19106.5	24793,00	24092.9	-700.2	4986.4	97,5	129,7
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	3226.2	3298.1	3405.9	107.8	179.7	103,2	102,3
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	8320.7	6030.4	10513.4	4483.1	2192.8	174,4	72,5
Реалізовано продукції, тис. грн.	54255.1	65344.4	79882.3	14537.9	25627.2	122,3	120,5
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	48492.7	47543.9	57810.0	10266.1	9317.3	121,6	98,1
Чисельність працюючих, чол.	28,00	28,00	31,00	3,00	3,00	110,8	100
Чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.	18,00	18,00	21,00	3,00	3,00	116,7	100
Чистий прибуток, тис. грн.	2915.1	4382.1	4793.3	411.2	1878.2	109,4	150,4
Фондовіддача	1,3	0,9	2,5	1,6	1,2	277,8	69,3
Фондомісткість	0.1	0.1	0.04	-0.01	-0.02	40	100
Фондоозброєність	179,2	183,2	162,2	-21,0	-17,1	88,5	102,3
Продуктивність праці персоналу, тис. грн. / чол.	1937.7	2333.7	2576.8	243.1	639.2	110,4	120,8
Продуктивність праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн. / чол.	3014.2	3630.2	3803.9	173.7	789.7	104,8	120,5
Рентабельність продукції%	36,3	43	43.8	6,7	0,8	101,9	118,5
Рентабельність активів%	34,6	43,1	44,2	8,5	1,1	102,5	124,6
Рентабельність власного капіталу%	42,3	72,7	46,6	-26,1	4,3	64,1	171,9

Розрахунки показали, що у 2019 році в порівнянні з 2017 роком середньорічна вартість власного капіталу збільшилась на 2192,8 тис. грн., це сталося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 8966,1 тис. грн. Поточні зобов'язання зменшилися на 11062,8 тис. грн. (табл. 2.1 та Додаток А)

Фондоозброєність зменшилась на 17,1 % у звітному періоді. На це вплинуло збільшення середньооблікової чисельності працівників. Фондовіддача в 2019 році порівняно з 2017 роком збільшилась на 1,2%, а фондомісткість зменшилась на 0,2%.

Отже, можемо зробити висновок про те, що господарство недостатньо інтенсивно використовує фонди, оскільки спостерігається зменшення фондоозброєності, однак фонди використовуються досить ефективно, оскільки збільшилась фондовіддача.

Таблиця 2.2

Формування прибутку ТОВ "ГРАНАТ" за 2017-2019 роки

Показник	За рік, тис. грн.			Абсолютне відхилення, ±	
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Доходи	55405.8	65519.8	79883,00	14363.2	24477.2
Витрати	51849.8	60176.9	74037.5	13860.6	22187.7
Прибуток до оподаткування	3556,00	5342.9	5845.5	502.6	2289.5
Податок на прибуток	640.9	960.8	1052.2	91.4	411.3
Чистий прибуток	2915.1	4382.1	4793.3	411.2	1878.2

Щодо динаміки фінансових результатів робимо висновок, що чистий дохід в звітному році в порівнянні з базисним збільшився на 25627,2 тис. грн. або на 47,9 % причинами такого збільшення стало збільшення продукції на підприємстві. Фінансовий результат від операційної діяльності збільшився на 2289,5 тис. грн. або на 64,4 %. (Додаток А)

Розрахунки показали, що загальний обсяг витрат з 2017 до 2019 року збільшився на 22187,7 тис. грн. Це сталося шляхом збільшення рівня собівартості на 9317,3 тис. грн або на 19,3 % .а також через збільшення операційних витрат на 12920,7 тис.грн. або 390%. Таке збільшення має негативну тенденцію і означає що підприємство змушено збільшувати свої затрати на реалізацію продукції і відповідно зменшує свої прибутки. (Додаток А)

Таблиця 2.3

**Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності ТОВ
"ГРАНАТ" за 2017-2019 роки**

Показники	На кінець року			Абсолютне відхилення, ±	
	2017	2018	2019	2019 від 2018 рр.	2019 від 2017 рр.
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,2	0,3	0,6	0,3	0,5
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового лівериджу)	0,04	0,08	0,15	0,07	0,11
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,8	0,3	2,4	0,1	0,6
Коефіцієнт поточної платоспроможності	3,12	1,6	4,1	2,5	0,98

Згідно з таблицею аналізу показників ліквідності можна прослідкувати, що коефіцієнт фінансової стійкості у 2019 дорівнював 0,6 (збільшився на 0,5 порівняно з 2017 роком), коефіцієнт фінансового ризику склав 0,15, а коефіцієнт загальної платоспроможності – 2,4. Всі ці показники свідчать про здатність підприємства залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі, достанью незалежність від позикових коштів та маж достатньо ресурсів для вчасного погашення своїх поточних зобов'язань за допомогою своїх активів.

Аналізуючи дані таблиці можна зробити висновки, що коефіцієнт оборотності всіх активів зменшився на 0,6. Це відбулось за рахунок зростання

чистого доходу від реалізації товарів, робіт і послуг а також за рахунок зростання середньорічної вартості активів підприємства.

Таблиця 2.4

Аналіз показників ділової активності ТОВ "ГРАНАТ" за 2017-2019 роки

Показники	За рік			Абсолютне відхилення, ±	
	2017	2018	2019	2019 від 2018рр.	2019 від 2017рр.
Коефіцієнт оборотності активів	45	39,8	45,6	0.4	0.6
Тривалість обороту активів, днів	159,9	136.6	126,8	-9.8	-33.1
Коефіцієнт оборотності запасів	44022,00	43926,00	43894,00	-1.2	-6.4
Тривалість обороту запасів, днів	33.7	66.1	83.8	44	50.1

Також за проаналізований період зменшилась тривалість обороту активів на 33,1 день. Дане скорочення відбулося за рахунок зростання коефіцієнту оборотності. Збільшення коефіцієнта оборотності та зменшення тривалості обороту свідчить про зростання швидкості обороту майна в процесі виробництва та ефективне використання засобів виробництва. Зменшення тривалості обороту свідчить про скорочення періоду обороту капіталу, вкладеного в активи. Рентабельність активів за аналізований період збільшилася на 102,5 %, що свідчить про збільшення ефективності використання всіх активів, які були задіяні для отримання прибутку

Виходячи з отриманих даних ми можемо зробити наступні висновки: майновий стан підприємства ТОВ «Гранат» у цілому задовільний, усі аналізовані показники більші від нормативних, окрім коефіцієнту оновлення основних засобів, що характеризує незацікавленість керівництва в удосконаленні засобів праці. Торговельні організації, особливо організації оптової торгівлі, мають свої особливості роботи, які проявляються при фінансово-економічному аналізі їх діяльності, особливо при аналізі показників ліквідності та фінансової стійкості. Для організації торгівлі нормальним станом є відсутність великої кількості вільних грошових коштів і значна сума

кредитів. Тому низьке значення коефіцієнта абсолютної ліквідності ($K_{ал} = -0,033$ на початок періоду, $K_{ал} = 0,003$ на кінець періоду) чи не свідчить про недостатність найбільш ліквідних активів для оплати строкової кредиторської заборгованості.

Показники рентабельності діяльності ТОВ «ГРАНАТ» вищі за нормативні та свідчать про успішну ринкову стратегію підприємства.

Показники фінансової стійкості перевищують нормативні, що свідчить про можливість підприємства залучати додаткові інвестиції, підвищувати якість обслуговування покупців, асортимент продукції, що реалізовується, збільшувати обсяги продажів і, в кінцевому підсумку, підвищувати рентабельність підприємства. Якщо фінансова стійкість підприємства вважається надійною, то це дозволяє не тільки залучати інвестиції, а й отримувати відстрочку платежу у постачальників, залучати кошти під більш, низький відсоток, а це знижує витрати і збільшує його конкурентоспроможність.

Оцінку фінансового стану торговельного підприємства можна проводити, використовуючи як орієнтир короткострокову та довгострокову перспективи. За короткострокової перспективи саме ліквідність є одним із ключових показників оцінки фінансового стану підприємства – здатність розрахуватися по короткостроковим зобов'язанням, дотримуючись строків та розміру платежу.

Таблиця 2.6

Модель оцінки ризиків фінансової стійкості ТОВ «Гранат» за допомогою абсолютних показників

Абсолютна ліквідність	Допустима ліквідність	Порушена ліквідність	Кризисна ліквідність
Безризикова зона	Зона допустимого ризику	Зона критичного ризику	Зона катастрофічного ризику
№			

1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$L1 = A1/(P1+P2) = 0,003$	□ 0,2-0,7			
2	Проміжний коефіцієнт покриття	$L2 = (A1+A2)/(P1+P2) = 1,3$	Допустиме 0,7-0,8 Бажане $\geq 1,5$			
3	Коефіцієнт поточної ліквідності	$L3 = (A1+A2+A3)/(P1+P2) = 2,9$	Необхідне – 1,0 Оптимальне не менше 2,0			
Показники ліквідності	Умови зниження критерію	Границі класів згідно критеріїв				
		1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01 п – 0,3 бали	$\geq 0,7$ 34 бали	0,69-0,5 33-24	0,49-0,3 23,7-15	0,29-0,1 14,7-5	□ 0,1 4,7-0
Проміжний коефіцієнт покриття	0,01 п – 0,2 бали	≥ 1 31 бал	0,99-0,8 30-20	0,79-0,7 19,8-14	0,69-0,6 13,8-8	□ 0,59 7,8-0
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,01 п – 0,3 бали	≥ 2 35 балів 1,7-2,0 34 бали	1,69-1,5 34-23	1,49-1,3 22,7-13	1,29-1 12,7-2	□ 0,99 1,7-0
Оцінка ризикового стану		100-99 балів	98 -67 балів	66-42 балів	41-15 балів	14-0 балів
		Безризикова зона	Зона допустимого ризику	Зона критичного ризику	Зона високого ризику	Зона катастрофічного ризику

Згідно оцінці балансу підприємства ТОВ «ГРАНАТ», проведеному у табл. 2.6, рівень ризику щодо фінансової стійкості - середній. Компанія недостатньо велика, щоб мати дуже диверсифікований бізнес і займати більшу ринкову частку.

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що

характеризують стан запасів і забезпеченість їх джерелами формування.

Для оцінки стану запасів і витрат використовують дані групи статей "Запаси" II розділу активу балансу. Для характеристики джерел формування запасів використовують три основні показники:

1. Наявність власних оборотних коштів (ВОК) - різниця між капіталом і резервами і необоротні активи. Цей показник характеризує чистий оборотний капітал. Його збільшення в порівнянні з попереднім періодом свідчить про подальший розвиток діяльності підприємства. У формалізованому вигляді наявність обігових коштів можна записати як

$$ВОК = ВД - НА, (2.1)$$

$$ВОК = 12865,6 - 19282,3 = - 6416,7$$

де ВД - власні джерела;

НА - необоротні активи.

2. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ВД), що визначається за формулою:

$$ВД = ВОК + ДЗ, (2.2)$$

$$ВД = - 6416,7 + 421,3 = - 5995,4$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання

Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ОД):

$$ОД = ВД + КПК, (2.3)$$

$$ОД = - 5995,4 + 907 = - 5088,4$$

де КПК - короткострокові позикові кошти

Відповідно можна виділити і три показника забезпеченості запасів джерелами їх формування:

Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів

$$(\Delta ВОК): \Delta ВОК = ВОК - З, (2.4)$$

$$\Delta ВОК = - 6416,7 - 10378,7 = - 16795,4$$

де З - запаси.

Надлишок (+) або недолік (-) власних і довгострокових джерел формування запасів ($\Delta ВД$):

$$\Delta ВД = ВД - З. (2.5)$$

$$\Delta ВД = - 5995,4 - 10378,7 = -16374,1$$

Надлишок (+) або недолік (-) загальної величини основних джерел формування запасів (ΔOI):

$$\Delta OД = OД - З. (2.6)$$

$$\Delta OД = - 5088,4 - 10378,7 = -15467,1$$

Зазначені вище показники забезпеченості запасів джерелами їх формування інтегруються в трикомпонентний показник S:

$$S = \{\Delta BOK; \Delta ВД; \Delta OД\}, (2.7)$$

Результати розрахунків предствалено у табл. 2.7

Таблиця 2.7

Тип фінансові стійкості ТОВ «ГРАНАТ» за період 2017-2019рр

Показники	2017	2018	2019
Власні засоби	3899,5	8161,2	12865,6
Необоротні активи	1498,2	1147	848,2
Власні оборотні активи	2401,3	7014,2	12017,4
Довгострокові кредити та зобов'язання	0	0	421,3
Короткострокові кредити та зобов'язання	17620	19908,7	6843,6
Запаси	9103,6	14883,1	10378,7
Власні джерела та довгострокові зобов'язання	2401,3	7014,2	12438,7
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ΔBOK)	-6702,3	-7868,9	1638,7
Надлишок (+) або недолік (-) власних і довгострокових джерел формування запасів ($\Delta ВД$)	-6702,3	-7868,9	2060
Надлишок (+) або недолік (-) загальної величини основних джерел формування запасів ($\Delta OД$)	10917,7	12039,8	8903,6
Тип фінансової стійкості $S = \{\Delta BOK; \Delta ВД; \Delta OД\}$	$S = \{0; 0; 1\}$	$S = \{0; 0; 1\}$	$S = \{1; 1; 1\}$

Можна зробити висновок, що у 2019 році підприємство мало абсолютну фінансову стійкість, на відміну від попередніх років (2017 та 2018 років), коли ТОВ «ГРАНАТ» мало нестійкий фінансовий стан.

Згідно проведеного аналізу ТОВ «ГРАНАТ» ми бачимо, що підприємство знаходиться у зоні допустимого ризику, так як його швидколіквідні активи не перекривають найбільш термінових зобов'язань, а коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює 0,003 або 0,3%, у ой же час коефіцієнт поточної ліквідності вищий за оптимальне значення та дорівнює 2,9 або 290%. Тому, вцілому, рівень ризику- низький. Ліквідність достатня, щоб оплачувати рахунки.

2.3 Оцінка ризику неплатоспроможності та банкрутства ТОВ «ГРАНАТ»

Для оцінки можливості виникнення банкрутства підприємства служить сукупність коефіцієнтів, що представляють інтерес для різних груп користувачів фінансової інформації. Найбільш відомі методи експрес-діагностики, використовувані в закордонній практиці (видання – рахунки Альтмана, Таффлера, Лісса та ін.), засновані на розрахунку синтетичного показника у вигляді певної композиції фінансових коефіцієнтів і подальшого його порівняння з граничними значеннями.

Найбільш широко поширеним підходом до аналізу ризику банкрутства підприємства є підхід Альтмана, розроблений в 1968 р. стосовно до економіці США. Починаючи з 1992 року п'ятифакторна модель Альтмана спочатку використовувалася і в СНД.

У загальному вигляді модель Альтмана для прогнозування банкрутства (Z- рахунок) має вигляд:

$$\text{Z-рахунок} = 1,2 * K_1 + 1,4 * K_2 + 3,3 * K_3 + 0,6 * K_4 + K_5 \quad (2.8)$$

де K_1 - власний оборотний капітал / сума активів;

K_2 - нерозподілений прибуток / сума активів;

K_3 - прибуток до сплати відсотків / сума активів;

K_4 - ринкова вартість власного капіталу (акцій) / позиковий капітал;

K_5 - обсяг продажів (виручка) / сума активів.

Виявлення банкрутства:

якщо $Z < 1,81$, то ймовірність банкрутства дуже висока;

якщо $1,81 < Z < 2,7$, то ймовірність банкрутства висока;

якщо $Z = 2,7$, то ймовірність банкрутства дорівнює 0,5;

якщо $2,71 < Z < 2,9$, то ймовірність банкрутства середня;

якщо $Z > 2,9$, то ймовірність банкрутства низька » [30].

Стосовно ТОВ "ГРАНАТ" взята 4-факторна модель для приватних не виробничих компаній (Таблиця 2.10):

$$Z\text{-рахунок} = 6,56K1 + 3,26K2 + 6,72K3 + 1,05K4, \quad (2.9)$$

де, $K1$ - Оборотний капітал / Активи

$K2$ - Нерозподілений прибуток / Активи

$K3$ - Прибуток до оподаткування / Активи або ЕВІТ / Активи

$K4$ - Власний капітал / Зобов'язання

Таблиця 2.10

Прогноз банкрутства за моделлю Альтмана

Коефіцієнт	Розрахунок	Значення на 30.12.2019	Множник	Результат
K_1	власний оборотний капітал / сума активів	0,77	6,56	5,04
K_2	нерозподілений прибуток / сума активів	0,69	3,26	2,26
K_3	прибуток до сплати відсотків / сума активів	1,23	6,72	8,29
K_4	ринкова вартість власного капіталу (акцій) / позиковий капітал	3,83	1,05	4,03
Z-рахунок Альтмана				19,62

За результатами розрахунків для ТОВ "ГРАНАТ" значення Z-рахунку на останній день періоду, що аналізується (31.12.2018) склало 19,62. Це означає, що ймовірність банкрутства ТОВ "ГРАНАТ" незначна.

Проте, не зважаючи на значну поширеність моделі Альтмана та цілого

ряду її переваг, вчені виділяють і її недоліки. Зокрема, Барановська О.М. вважає, що необхідно акцентувати увагу на тому, що, незважаючи на відносну простоту моделі Альтмана для оцінки кризового стану підприємства, використання її у викладеному вигляді не дозволяє одержати об'єктивний результат у сучасних умовах в Україні .

Інший метод прогнозування банкрутства - модель Таффлера (табл. 2.11), яка виражена наступною формулою:

$$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4, \quad (2.10)$$

де

X_1 – операційний прибуток / поточні зобов'язання;

X_2 – оборотні активи / зобов'язання;

X_3 – поточні зобов'язання / всього активів;

X_4 – чистий дохід/ всього активів [26,с.184-191].

Таблиця 2.11

Прогноз банкрутства за моделлю Таффлера

Коефіцієнт	Розрахунок	Значення на 31.12.2019	Множник	Результат
X_1	Прибуток від продаж / Короткострокові зобов'язання	6,46	0,53	3,42
X_2	Оборотні активи / Зобов'язання	4,72	0,13	0,61
X_3	Короткострокові зобов'язання / Активи	0,21	0,18	0,04
X_4	Виручка / Активи	10,87	0,16	1,74
Z-рахунок Таффлера:				5,81

Вірогідність банкрутства за моделлю Таффлера:

Z більше 0,3 - ймовірність банкрутства низька;

Z менше 0,2 - ймовірність банкрутства висока.

Підсумковий коефіцієнт за моделлю Таффлера дорівнює 5,81, тому ймовірність банкрутства можна вважати низькою.

Відсутність в Україні статистичних матеріалів по організаціям-банкрутам не дозволяє скоригувати «імпортні» методики обчислення вагових коефіцієнтів і порогових значень з урахуванням російських економічних умов, а визначення даних коефіцієнтів експертним шляхом не забезпечує їх достатньої точності.

Крім того, в моделях зарубіжних авторів не враховуються деякі важливі показники, специфічні для українського ринку, наприклад, частка грошової складової у виручці. Період прогнозування у вищевказаних методиках і моделях коливається від трьох - шести місяців до п'яти років, а в деяких моделях термін прогнозування взагалі не вказується. В умовах досить специфічної економічної системи України використання періоду прогнозування, рівного п'яти років, як це має місце в моделях зарубіжних авторів, на мій погляд, передчасно, і необхідно використовувати більш короткі проміжки часу (до одного - двох років).

Як відзначають багато українських авторів, численні спроби застосування іноземних моделей прогнозування банкрутства у вітчизняних умовах не принесли досить точних результатів. Були запропоновані різні способи адаптації «імпортних» моделей до українських господарських умов, зокрема моделі Е. Альтмана і двухфакторної математичної моделі. Нові методики діагностики можливого банкрутства, призначені для вітчизняних підприємств, були розроблені О.Терещенко.

Модель О. Терещенка визначається за формулою:

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6, \quad (2.11)$$

де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – відношення прибутку до виручки;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 – відношення виручки до основного капіталу.

На основі отриманого результату здійснюється висновок про ймовірність банкрутства підприємства: коли $Z > 2$ – банкрутство не загрожує; коли $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена; коли $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.

Таблиця 2.12

Прогноз банкрутства за моделлю Терещенко

Коефіцієнт	Розрахунок	Значення на 31.12.2019	Множник	Результат
1	2	3	4	5
X ₁	Відношення грошових надходжень до зобов'язань	9,55	1,5	14,33
X ₂	Відношення валюти балансу до зобов'язань	2,94	0,08	0,24
X ₃	Відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів	0,22	10	2,2
X ₄	Відношення прибутку до виручки	0,07	5	0,35
X ₅	Відношення виробничих запасів до виручки	0,16	0,3	0,05
X ₆	Відношення виручки до основного капіталу	3,25	0,1	0,33
Z-рахунок Терещенко:				17,5

Підсумковий коефіцієнт за моделлю Терещенко дорівнює 17,5, тому ймовірність банкрутства можна вважати малою ймовірною.

Загалом, з наведених вище розрахунків видно, що ТОВ «ГРАНАТ» більшою частиною своїх показників перебуває в зоні економічної стійкості і безпеки, що позитивно характеризує роботу підприємства. Підприємство знаходиться у зоні допустимого ризику, так як його швидколіквідні активи не перекривають найбільш термінових зобов'язань, а коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює 0,003 або 0,3%, у той же час коефіцієнт поточної ліквідності вищий за оптимальне значення та дорівнює 2,9 або 290%. Тому, вцілому, рівень ризику- низький.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГРАНАТ»

Як було показано в першому розділі нашої роботи, основними елементами ризику є:

- причини, які призводять до настання небезпечного явища;
- небезпечні явища (події), що впливають на об'єкт;
- види впливу, які можуть привести до зміни стану об'єкта;
- наслідки, що представляють собою втрати через вплив і їх оцінку з боку суб'єкта;
- фактори ризику, які впливають на ймовірність реалізації ризику і тяжкість наслідків.

Організація процесу ідентифікації ризиків вимагає вирішення цілої низки питань, до числа яких, зокрема, відносяться:

- яку інформацію слід збирати;
- з яких джерел її можна отримати;
- яким чином цю інформацію потрібно систематизувати / структурувати і зберігати;
- як її аналізувати. [14, с.401].

Результати проведеного в попередньому параграфі аналізу дозволили виявити наявні на підприємстві недоліки в ідентифікації та управлінні його ризиками.

Основними джерелами ризику для ТОВ «ГРАНАТ», як визначено у розділі 2, згідно карті ризиків, є :

- ризик втрати комерційної таємниці – виникає через недосконалу розробку посадових інструкцій та документів захисту інформації;
- логістичні ризики – можуть виникнути через низьку кваліфікацію персоналу, недосконало розроблені маршрути доставки товарів;

- ризик надання неправдивої інформації – виникає через недостатній розвиток каналів комунікації, а також через ціленспрямовані шахрайські дії;
- ризик неотримання прибутку – виникає через низьку систему контролю на підприємстві, неадекватно побудовану систему управлінського менеджменту;
- ризик зменшення прибутку – кризові явища та економічний спад, що призводить до збільшення витрат підприємства;
- ризик законодавчих змін – нестабільна політична ситуація в країні, постійні реформи у різних сферах народного господарства.

Для усунення недоліків щодо ідентифікації ризиків діяльності ТОВ «ГРАНАТ» можна запропонувати американський досвід з ризик-менеджменту, у якому процес ідентифікації часто зводять до визначення так званих "ризикових експозицій". Ризикова експозиція (від англ. - risk exposure) являє собою "одиницю" врахування ризиків, яка задається, як мінімум, чотирма параметрами:

- цінність, якою може бути завдано шкоди (конкретне майно, співробітник, свобода від відповідальності певного виду і т.д.);
- можлива подія, яка може завдати шкоди цій цінності;
- суб'єкт (особа або організація), яка зазнає втрат через заподіяння шкоди цій цінності в результаті настання вказаної події;
- втрати суб'єкта, викликані заподіянням шкоди даної цінності в результаті настання вказаної події.

Ідентифікація та оцінка ризиків проводиться:

- щорічно, наприклад, в четвертому кварталі (у вигляді тестування впроваджених контрольних процедур);
- в разі змін в здійснюваній діяльності або в застосовуваних законодавчих або внутрішньовідомчих нормах;
- після виникнення подій (крадіжка готівкових коштів, шахрайство з фінансовими звітами, несанкціонований доступ до фінансових документів і ін.).

Ідентифікація ризиків здійснюється на всіх рівнях управління господарюючого суб'єкта. При ідентифікації ризику визначається наступна інформація:

- найменування ризику;
- опис ризику;
- джерела ризику;
- власник ризику і особа, яка поставляє інформацію але ризику;
- підрозділ і філії;
- ключові індикатори ризику.

Для оцінки найбільш суттєвих ризиків діяльності ТОВ «ГРАНАТ» нами була запропонована модель стохастичної оцінки ризику. Стохастичні моделі припускають випадковість причин і факторів ризику, отже, ризик описується розподілом ймовірностей на заданій множині. Необхідна умова для обґрунтованого використання стохастичних моделей - наявність статистично значущої інформації про минулі реалізаціях невизначеною змінною.

Розглянемо модель ризиків за таких порогових рівнів факторів ризику: К1 - нестабільний стан; К2 - передкризовий стан; К3 - кризовий стан. Ці порогові рівні відповідають передкризовому, кризовому нестабільному і кризовому надзвичайному станам, відповідно.

У табл.3.1 наведені фактори ризику та їх порогові рівні і граничні значення.

Таблиця 3.1

Фактори ризику ТОВ «ГРАНАТ»

Фактор ризику	Порогові рівні			Граничні значення
	К1	К2	К3	
X ₁ – ризик втрати комерційної таємниці	85,9	79,93	75	D j=50
X ₂ – логістичний ризик	0,86	0,66	0,5	D j=0,25
X ₃ – ризик надання неправдивої інформації	920	960	1000	D j=1500
X ₄ – ризик неотримання прибутку	287,6	322,1	350	Dj=700
X ₅ – ризик зменшення прибутку	66,79	71,33	75	Dj=150
X ₆ – ризик законодавчих змін	29,18	21,75	15	Dj=7

На рис. 3.1 показані результати розрахунку ймовірностей несприятливого результату $P(D)$ і ризику $r(X)$ для порогових рівнів факторів ризику $K1, K2, K3$, відповідно. Функцію ризику задавали по формулі

$$g(\mathbf{x}) = \begin{cases} \sum_{i=1}^m \alpha_i (x_i - \theta'_i)^2 & \mathbf{x} \in D, \\ 0, & \mathbf{x} \in \bar{D}. \end{cases}$$

$$\text{де } \alpha_i = \begin{cases} \frac{1}{(D_i^- - \theta'_i)^2}, & x_i < \theta'_i \\ \frac{1}{(D_i^+ - \theta'_i)^2}, & x_i \geq \theta'_i \end{cases} \quad (3.1).$$

Обчислення інтеграла виконували за допомогою методу статистичних випробувань Монте-Карло.

$$r(\mathbf{X}) = \int \int \dots \int_{\mathbf{R}} g(\mathbf{x}) p_{\mathbf{x}}(\mathbf{x}) d\mathbf{x}. \quad (3.2).$$

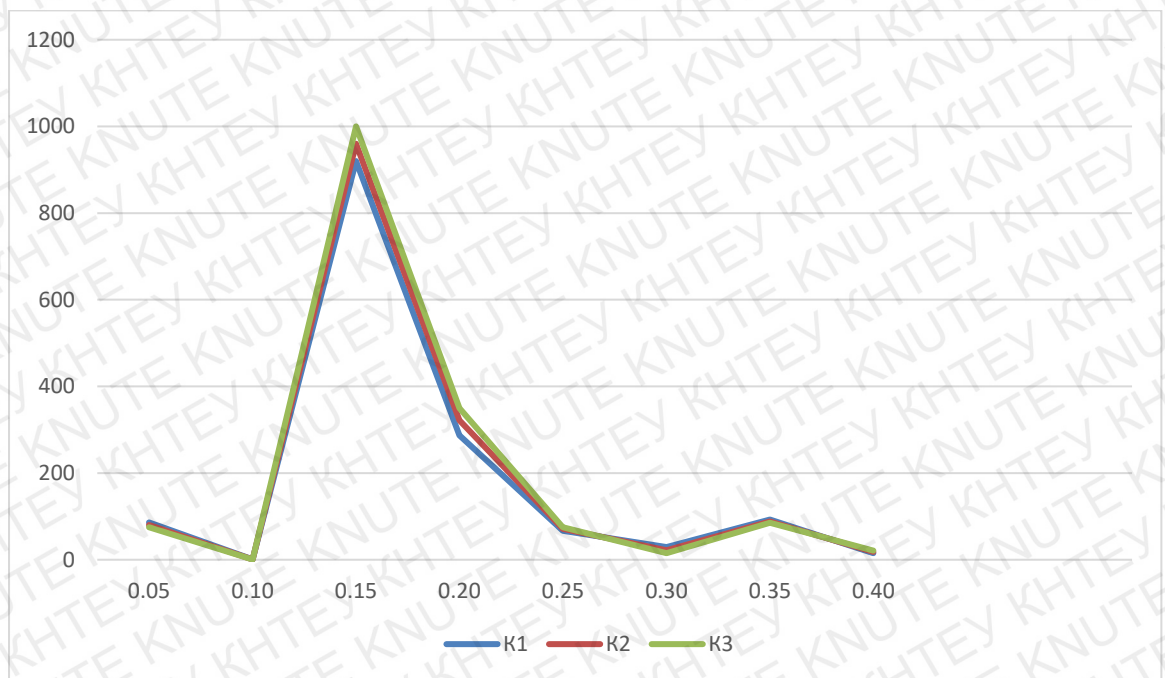

Рис.3.1 Оцінки $P(D)$ і $r(X)$ для порогових рівнів факторів ризику $K1; K2; K3$.

У діяльність ТОВ "ГРАНАТ" найбільший внесок в нестійкість функціонування вносить чинник $X3$, проте практично всі фактори здійснюють приблизно схожий вплив.

Слід зазначити, що основним недоліком у роботі ТОВ «ГРАНАТ» є відсутність служби ризик-менеджменту. Реалізація практично будь-якого з відомих підходів до управління ризиками в діяльності торговельних компаній передбачає створення служби ризик-менеджменту. Основною характеристикою служби ризик-менеджменту є те, що вона є інформаційно-аналітичним центром. З одного боку, представники цієї служби аналізують внутрішні зміни в оптовій торговельній компанії і відхилення в процесі реалізації її операційної діяльності, з іншого - дають вищому керівництву інформацію, яка може бути використана при стратегічному плануванні.

Таким чином, до виявлених недоліків в управлінні ризиками досліджуваної організації ми можемо віднести:

- відсутність служби ризик-менеджменту;
- ігнорування наявності фінансових ризиків і загроз, виявлених на основі показників фінансової звітності;
- відсутність процедур оцінки ризиків;
- невикористання передових методів мінімізації ризиків.

З огляду на різні методичні підходи до оцінки економічних ризиків, необхідно відзначити, що зазвичай розглядається процес оцінки і управління економічними ризиками, що складається з декількох етапів.

Узагальнена модель процесу оцінки і управління економічними ризиками виглядає наступним чином рис.3.1.

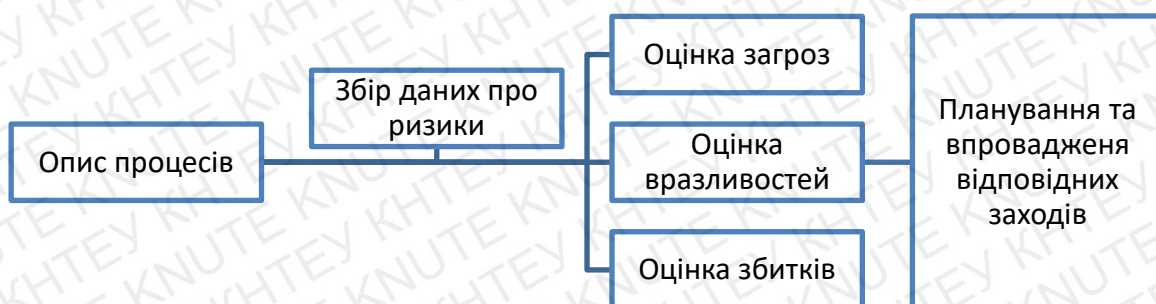

Рис.3.1. Узагальнена модель процесу оцінки і управління інформаційними ризиками

При визначенні пріоритетів діяльності керівництво повинно усвідомити ті завдання, які стоять перед компанією в області економічних ризиків, доручити виконання завдань щодо подолання величезної дистанції від виявлення ризиків до впровадження механізмів захисту фахівцям, які мають глибоким розумінням бізнесу компанії, твердими знаннями сильних і слабких сторін організації та тих небезпек, які їй загрожують.

Рзроблена політика управління економічними ризиками ТОВ «ГРАНАТ» предствалена у Додатку В.

Для цього пропонується створення та організація діяльності загальної експертної групи, що складається з зовнішніх аналітиків (2 чол.) та експертів з числа співробітників служби безпеки, відділу інформаційних технологій, економічної служби (3 чол.).

У коло обов'язків даної експертної групи входить проведення аудиту інформаційної безпеки, зокрема:

- планування діяльності з оцінки та управління інформаційними ризиками;
- аналіз документації організації, що відноситься до забезпечення інформаційної безпеки;
- навчання експертів з методикою оцінки ризиків інформаційної безпеки;
- робота з експертної інформацією по кожному досліджуваному підрозділу (верифікація, синтез даних, їх порівняння) і складання зведених аналітичних звітів;
- видача висновків про рівень економічних ризиків організації та стан її інформаційної безпеки.

Виходячи з того, що в загальному випадку функції управління полягають в плануванні і прогнозуванні, організації, регулювання, мотивації і контролі, ми вважаємо, що для ризик-менеджменту в торгівельному процесі ці функції придбають специфічне забарвлення. Виходячи з цього, ми виділили основні функції пропонованої служби ризик-менеджменту об'єкта дослідження.

Таблиця 3.2

Функції служби ризик-менеджменту в торгівельній компанії «ГРАНАТ»

Функції	Задачі
Планування та прогнозування	Дослідження компонентів абсолютної ризикової середовища, в якій існує компанія. Порівняння і вивчення можливого впливу абсолютної ризикової середовища на ефективність інвестиційного проекту. Визначення цілей діяльності, засобів і найбільш ефективних методів досягнення цих цілей
Організація	Створення умов для досягнення цілей компанії. Формування структури ризикменеджмента, налагодження автоматизованої системи індикаторіві аналізу можливих відхилень в реалізації інвестиційного проекту, створення органів управління, побудова структури апарату управління, встановлення взаємозв'язку між управлінськими підрозділами, розробка норм, нормативів, методик і.тп.
Регулювання	Вплив на об'єкт управління, за допомогою якого досягається стан стійкості цього об'єкта в випадку виникнення відхилення від заданих параметрів.
Мотивація	Виявлення реальних потреб працівників, матеріальне і моральне стимулювання, спонукання фінансових менеджерів та інших фахівців до зацікавленості в результатах своєї праці.
Контроль	Оцінка і аналіз ефективності результатів роботи системи ризик-менеджмента і застосовуваних методів управління ризиком

Джерело: розроблено автором

Слід зазначити, що функції організації і мотивації лягають на керівний склад і служби підприємства, які виконують служби виконують функції планування і прогнозування, регулювання та контролю. Для того щоб відповідати поставленим завданням, на нашвзгляд, необхідно визначитися з конкретними функціями служби ризикменеджмента, які в подальшому присвоюються того чи іншого підрозділу.

Проаналізувавши завдання служби ризик-менеджменту, можна зробити висновок про те, що для виконання кожної конкретної функції в ідеальному випадку необхідне створення одного відділу, проте ми обмежені фінансуванням.

Для початку визначимося зі структурою самої пропонованої служби. На наш погляд експерти з числа співробітників служби безпеки, відділу інформаційних технологій, економічної служби поступово повинні вийти в керівники відділу ризик-менеджменту і отримати посаду головного та генерального керуючого ризиками торгівельної компанії. На етапі впровадження службі характерна найпростіша лінійна організаційна структура. Фахівці алінійно підпорядковані. Це дозволить домогтися наступних переваг в управлінні ризиками:

- узгодженість дій виконавців, які знаходяться кожен на своєму місці;
- простота управління за рахунок існування одного каналу зв'язку;
- чітка виражена відповідальність, т. я. кожен відділ відповідає за виконання специфічних конкретних завдань;
- оперативність у прийнятті рішень, що необхідно на початковому етапі, коли служба ризик-менеджменту вливається в загальну організаційну структуру будівельної компанії і вимагає змін в залежно від ситуації;
- сприйнятливність до прогресу в області науки і техніки.

При організації служби ризик-менеджменту слід враховувати деякі особливості, головним з яких є високі вимоги до керівника, який повинен бути всебічно підготовлений.

Таблиця 3.3

Функції відділів служби ризик менеджменту

Найменування відділу	Функції відділу
1	2
Сектор збору і обробки інформації	Збір інформації про стан абсолютної ризикової середовища як на етапі розгляду торгівельного підприємства, так і на етапі реалізації. Сортування вхідних даних і класифікація факторів ризику з урахуванням етапів життєвого циклу
Сектор аналізу ризиків	Підготовка до аналізу, пов'язана з визначенням інтервалів можливих змін ризикових факторів і очікуваних значень. аналіз отриманих результатів підготовка даних для розробки превентивних заходів по управління ризиками. Тестування розроблених заходів в економіко-математичної моделі

Продовження табл 3.3

1	2
Сектор розробки ризикової стратегії і заходів з управління ризиками	Розробка ризикової стратегії, перманентних дій в аварійних ситуаціях, інструкцій, розпоряджень для зниження рівня наслідків реалізації ризикових подій. Коригування ризикової стратегії в залежності від результатів тестування, а також від змін в абсолютній ризикової середовищі.
Сектор підготовки результатів аналізу	Займається підготовкою інформації для розробки ризикової стратегії і заходів з управління ризиками. Здійснюється підготовка інформації для керівництва про поточний рівень ризику на підприємстві
Сектор координації та оперативного управління ризиками	Здійснює контроль за виконанням приписів в процесі реалізації інвестиційного проекту. Виконання розроблених превентивних заходів з управління ризиками.

Слід враховувати, що служба ризик-менеджменту збирає інформацію про зміни в абсолютній ризикової середовищі, робить аналіз, і транслює результати керівництву. Тому необхідно організувати її регулярне оперативне постачання інформаційними ресурсами про поточну діяльність підприємства і фінансово-господарських результатах, наприклад, у вигляді передачі щоденних або щотижневих звітів з бухгалтерії, виробничої, збутової і інших служб по внутрішньої електронного зв'язку.

Розрахунок потреби в персоналі та фонді оплати праці представлений в таблиці 3.4

Таблиця 3.4

Розрахунок потреби в персоналі та фонді оплати праці

Найменування персоналу	Кількість	Річний фонд оплати праці
Керівний склад	1	15 000 x 12 = 180 000
Спеціалісти та експерти	2	10000 x 2 x 12 = 240000
Усього	3	420000

Таким чином, підприємству потрібно 420000 грн. в перший рік роботи впроваджуваної служби ризик-менеджменту. Тепер необхідно визначити економічну ефективність від запропонованих заходів.

Економічна ефективність являє собою результативність економічної системи, що виражається у відношенні корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. Розрахунок ефективності запропонованого заходу представлений в табл.3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок ефективності запропонованого заходу

Показник	Результат
Втрати виручки 2 0 1 7 р.- 2 0 1 8 р	2873000 грн.
% Зниження втрат виручки за рахунок проведених заходів	25%
Сума на яку має зменшитись зниження прибутку	$2873000 \cdot 25\% = 718250$ грн.
Витрати на оплату праці	420000 грн
Відрахунки на соціальні потреби	109200 грн.
Прибуток від провадження заходу за перший рік	$718250 - 420000 - 109200 =$ 189050 грн
Економічний ефект %	$189050 / (420000 + 109200) \cdot$ $100 = 35,7$

Таким чином, від реалізації запропонованого заходу досліджуване підприємство в перший рік могло б знизити свої втрати на 189,05 тис. грн. Розрахований економічний ефект склав 35,7%, що свідчить про те, що запропоноване впровадження служби ризикменеджмента можна визнати економічно вигідним. Побудова раціональної системи управління на торговельному підприємстві, орієнтованої на діяльність в умовах невизначеності і ризику, передбачає визначення завдань і функцій служби ризик-менеджменту, прикріплення функцій до відповідних відділів, розподіл повноважень і відповідальності відділів, підбір відповідних кадрів для виконання поставлених завдань. Реалізація сукупності даних заходів дозволить з високою ймовірністю досягати необхідних параметрів ефективності і знизити втрати, пов'язані з настанням ризикових подій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Випускна кваліфікаційна магістерська робота присвячена аналізу та оцінці економічних ризиків ТОВ «ГРАНАТ», в результаті дослідження теоретичних та практичних аспектів були зроблені наступні висновки.

Тка, наслідки економічних ризиків впливають на фінансові результати компанії, що можуть призвести не тільки до певних фінансових втрат, а й до банкрутства компанії.

За результатами виявлення та аналізу ризиків на торговельному підприємстві ми виділили:

- ризик втрати комерційної таємниці – виникає через недосконалу розробку посадових інструкцій та документів захисту інформації;
- логістичні ризики – можуть виникнути через низьку кваліфікацію персоналу, недосконало розроблені маршрути доставки товарів;
- ризик надання неправдивої інформації – виникає через недостатній розвиток каналів комунікації, а також через ціленспрямовані шахрайські дії;
- ризик неотримання прибутку – виникає через низьку систему контролю на підприємстві, неадекватно побудовану систему управлінського менеджменту;
- ризик зменшення прибутку – кризові явища та економічний спад, що призводить до збільшення витрат підприємства;
- ризик законодавчих змін – нестабільна політична ситуація в країні, постійні реформи у різних сферах народного господарства.

У процесі аналізу ризиковості діяльності торгового підприємства ТОВ «ГРАНАТ» було встановлено, що у 2019 році в порівнянні з 2017 роком середньорічна вартість власного капіталу збільшилась на 2192,8 тис. грн., це сталося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 8966,1 тис. грн. Поточні зобов'язання зменшилися на 11062,8 тис. грн.

Фондоозброєність зменшилась на 17,1 % у звітному періоді. На це вплинуло збільшення середньооблікової чисельності працівників.

Фондовіддача в 2019 році порівняно з 2017 роком збільшилась на 1,2%, а фондомісткість зменшилась на 0,2%.

Отже, можемо зробити висновок про те, що господарство недостатньо інтенсивно використовує фонди, оскільки спостерігається зменшення фондоозброєності, однак фонди використовуються досить ефективно, оскільки збільшилась фондовіддача.

Щодо динаміки фінансових результатів можна зробити висновок, що чистий дохід в звітному році в порівнянні з базисним збільшився на 25627,2 тис. грн. або на 47,9 % причинами такого збільшення стало збільшення продукції на підприємстві. Фінансовий результат від операційної діяльності збільшився на 2289,5 тис. грн. або на 64,4 %.

Розрахунки показали, що загальний обсяг витрат з 2017 до 2019 року збільшився на 22187,7 тис. грн. Це сталося шляхом збільшення рівня собівартості на 9317,3 тис. грн або на 19,3 % .а також через збільшення операційних витрат на 12920,7 тис.грн. або 390%. Таке збільшення має негативну тенденцію і означає що підприємство змушено збільшувати свої затрати на реалізацію продукції і відповідно зменшує свої прибутки.

Що стосується показників фінансово-господарської діяльності – рентабельність власного капіталу у звітному році в порівнянні із базисним збільшився на 10,6% (у 2017 році він становив 35%, а в 2019 році 45,6%) на це вплинуло збільшення чистого прибутку на 1878,2 тис.грн.

Майновий стан підприємства ТОВ «Гранат» у цілому задовільний, усі аналізовані показники більші від нормативних, окрім коефіцієнту оновлення основних засобів, що характеризує незацікавленість керівництва в удосконаленні засобів праці. Але, так як підприємство займається оптовою торгівлею, цей показник не є критичним.

Торговельні організації, особливо організації оптової торгівлі, мають свої особливості роботи, які проявляються при фінансово-економічному аналізі їх діяльності, особливо при аналізі показників ліквідності та фінансової стійкості. Для організації торгівлі нормальним станом є відсутність великої

кількості вільних грошових коштів і значна сума кредитів. Тому низьке значення коефіцієнта абсолютної ліквідності (КАЛ = -0,033 на початок періоду, КАЛ = 0,003 на кінець періоду) чи не свідчить про недостатність найбільш ліквідних активів для оплати строкової кредиторської заборгованості.

Як показує фінансово-економічний аналіз ТОВ «ГРАНАТ» в 2019 р. більшою частиною своїх показників перебуває в зоні економічної стійкості і безпеки, що позитивно характеризує роботу підприємства. Лише деякі показники були нижче нормативу, тобто рівень економічної безпеки підприємства помірний, проте є проблеми, які потребують вирішення. Тому підприємству необхідно розробити стратегію забезпечення економічної безпеки.

Для детального виявлення причин, що призвели до деяких негативних результатів, нами було проаналізовано процес ризик-менеджменту на досліджуваному підприємстві. У процесі проведеного аналізу стану ризик-менеджменту в ТОВ «ГРАНАТ» нами були виявлені такі недоліки управління ризиками:

- відсутність служби ризик-менеджменту;
- ігнорування наявності фінансових ризиків і загроз, виявлених на основі показників фінансової звітності;
- відсутність процедур оцінки ризиків;
- невикористання передових методів мінімізації ризиків.

На підставі детального аналізу був зроблений висновок, що найбільш доцільно здійснювати цю функцію за допомогою спеціальної служби в системі управління підприємством. Цим спеціалізованим підрозділом повинен бути відділ управління ризиком, який був би логічним доповненням до традиційно самостійним функціональних підсистем підприємства. Зв'язок служби ризик-менеджменту з іншими відділами полягатиме в зборі інформації про внутрішнє середовище, моніторингу реалізації інвестиційного проекту,

перевірці відповідності виконуваних робіт заданому якості, контроль за станом критеріїв покриття.

Нами було розраховано, що від реалізації запропонованого заходу досліджуване підприємство в перший рік могло б знизити свої втрати на 189,05 тис. грн. Розрахований економічний ефект склав 35,7%, що свідчить про те, що пропоноване впровадження служби ризикменеджмента можна визнати економічно вигідним.

В реальних умовах функціонуючого підприємства спроби зміни організаційної структури будуть наштовхуватися на протидію з боку персоналу, який буде прагне зберегти звичну схему роботи. Тому керівництво ТОВ «ГРАНАТ» зобов'язане надавати всі необхідні ресурси службі ризикменеджменту.

Таким чином, побудова раціональної системи управління в промисловому підприємстві, орієнтованої на діяльність в умовах невизначеності і ризику, передбачає визначення завдань і функцій служби ризик-менеджменту, прикріплення функцій до відповідних відділам, розподіл повноважень і відповідальності відділів, підбір відповідних кадрів для виконання поставлених завдань. Реалізація сукупності даних заходів дозволить з високою ймовірністю досягати необхідних параметрів ефективності і знизити втрати, пов'язані з настанням ризикових подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Т. В. Аналіз підходів щодо оцінення рівня економічної безпеки підприємств. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 4. С. 78-81.
2. Андреева Т. Є., Петровська Т. Е. Ризик у ринковій економіці: навч. посіб. Харків: Бурун Книга, 2015. 128с
3. Барановська О.М. Аналіз фінансового стану як інструмент запобігання кризі та виведення підприємства з неї /О.М. Барановська // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vpabia/2008_12/stat/UDK%20334.htm.pdf.
4. Белоус Н. Д. Етап планування в системі оцінки економічної безпеки підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 2(1). С. 12-16.
5. Варічева Р. В. Методичні підходи до оцінки якості економічної безпеки підприємства: облікове забезпечення. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 3(1). С. 88-93
6. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко //.– К.: КНЕУ, 2004. – 480 с
7. Война О.А. Економічний ризик. Математичні моделі та методи управління: Навч. посібник / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2001. – 98 с.
8. Гончарова С. Ю., Отенко І. П. Стратегічне управління: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. — Х. : ХНЕУ, 2004. — 164с с.74
9. Гранатуров В.М., Шевчук О.Б. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу. – К.: Зв’язок, 2000. – 152 с

10. Герасименко О. М., Зачосова Н. В. Оцінка рівня зрілості управління ризиками в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства: аналітичне дослідження. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. 2019. № 3. С. 66-81.
11. Гринько Т. В., Коновалова А. С. Теоретично-методичні аспекти оцінювання економічної безпеки підприємства. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 41. С. 94-98.
12. Економічні ризики: фінансово-обліково-аналітичний аспекти : монографія/ за ред. д.е.н., проф. З.В. Гуцайлюка. – Тернопіль : ТНТУ ін. І. Пулюя, 2011. – 200 с.
13. Загурський О. Управління ризиками. К.: Університет Україна, 2016. 244 с
14. Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання: Посібник для студентів економічних спеціальностей вузів. – К.: ІМФ при Київському національному університеті ім. Т.Шевченка, 2002.
15. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Знання, 2014. 679 с.
16. Королук Т. Дефініція «ризик»: законодавчий, економічний і обліковий аспекти (історія та сучасність) / Т. Королук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 9. – С. 12–18
17. Кривда О.В. Вплив ризику на функціонування фірми / О.В. Кривда, В.І. Кривда / Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції 13 березня 2002 р., К.: “Політехніка”, 2002. - С. 129-131
18. Лук’янова В.В. Економічний ризик : [навч. посібник] / В.В. Лук’янова, Т.В. Головач. – К: Академвидав, 2007. – 464 с.
19. Пивавар І. В. Удосконалення методології оцінки й аналізу рівня економічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ. 2019. № 1. С. 184-191.
20. Подра О. П. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Соціально-гуманітарний вісник. 2019. Вип. 25. С. 248-249.

21. Рогова, І. А. Теоретичні основи економічної категорії «ризик», класифікація фінансових ризиків / І. А. Рогова. - Текст: безпосередній // Молодий вчений. - 2017. - № 47 (181). - С. 73-77. - URL: <https://moluch.ru/archive/181/46555/> (дата звернення: 17.11.2020).
22. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства : [підручник]. – Тернопіль: «Економічна думка», 2006. – 390 с., с. 99
23. Свед М. Мислення за принципом Чорної скриньки. Як звести ризик до мінімуму. К. КМ-БУКС, 2018. 464 с.
24. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент. Теорія та практика: навч. посіб. К.: ІВЦ Політехніка, 2014. 200 с.
25. Терещенко О. О . Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства / О. О. Терещенко // Економіка України №8. – 2003. – С. 38-44.
26. Тищенко В. В., Тищенко О. І. Оцінка фінансового стану підприємств в контексті економічної безпеки. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 6. С. 196-201.
27. Ткачук Г.О. Завдання, зміст та склад обліковоаналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства / Г.О. Ткачук // Обліково-аналітичне забезпечення в умовах управління фінансовоекономічною безпекою підприємства: монографія під ред. проф. Немченка В.В. – Одеса, Фенікс. – 2015. – 360 с. – С. 9-22.
28. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ГРАНАТ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://youcontrol.com.ua/ru/contractor/?year=2000&id=13328435&tb=financial-statements>
29. Токаренко Г. С. Основы риск-менеджмента / Г. С. Токаренко // Финансовый менеджмент, 2013 — № 1 — С.8–16.
30. Філіпович О. П. Основні ризики економічної безпеки підприємства / О. П. Філіпович // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – С. 173–

176

31. Фоміна О. В. Оцінка ризиків підприємства в системі обліку / О. В. Фоміна, О. М. Гончаренко // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 3–4(2). – С. 67–70.

32. Юхановська Ю.О. Стратегії розвитку машинобудівного підприємства / Ю.О. Юхановська // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2011. – № 1. – С. 148–152, с. 149

33. Ястремський О. І. Моделювання економічного ризику. К.: Либідь, 2012. 176 с.

34. AS/NZS Risk Management Standard 4360:2004 – P. 16 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.riskmanagement.com.au>

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність малого підприємства

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
Товариство з обмеженою відповідальністю "Гранат"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

Коди		
2018	01	01
21620913		
8036600000		
240		
48.31		

Територія м. Київ, Деснянський р-н
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
Вид економічної діяльності Оптова торгівля фруктами й овочами
Середня кількість працівників, осіб 28
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон вулиця Крахівська, буд. 18-А, м. Київ, 02094

2921146

1. Баланс на 31 грудня 2017 р.

Актив	Форма № 1-м		Код за ДКУД	1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	
Основні засоби	1010	1 945,1	1 498,2	
первісна вартість	1011	3 207,9	3 244,5	
знос	1012	(1 262,8)	(1 746,3)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	1 945,1	1 498,2	
II. Оборотні активи				
Зпаси	1100	1 063,9	9 103,6	
у тому числі готова продукція	1103	-	9 053,9	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	366,3	914,1	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6 481,3	5 847,0	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 096,6	3 813,9	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	212,5	
Інші оборотні активи	1190	3 760,4	130,2	
Усього за розділом II	1195	14 748,5	20 021,3	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	16 693,6	21 519,5	

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 441,4	1 441,4
Додатковий капітал	1410	148,3	148,3
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	11 152,1	2 309,8
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	12 741,8	3 899,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	2 863,9	3 172,5
розрахунками з бюджетом	1620	858,5	754,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	324,4	208,7
розрахунками зі страхування	1625	21,8	19,7
розрахунками з оплати праці	1630	83,8	84,9
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	123,8	13 558,2
Усього за розділом III	1695	3 951,8	17 820,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1700	-	-
	1900	16 693,6	21 519,5

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2017

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м	Код за ДКУД
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	54 255,1	41 578,4
Інші операційні доходи	2120	1 121,3	491,5
Інші доходи	2240	29,4	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	55 405,8	42 069,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(48 492,7)	(30 045,9)
Інші операційні витрати	2180	(3 306,8)	(7 396,7)
Інші витрати	2270	(50,3)	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(51 849,8)	(37 442,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	3 556,0	4 627,3
Податок на прибуток	2300	(640,9)	(705,1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	2 915,1	3 922,2

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Білохриницька Катерина Михайлівна
(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Підприємство

Товариство з обмеженою відповідальністю "Гранат"

Дата (рік, місяць, число)

Коди		
2019	01	01
21620913		
8036600000		
240		
46.31		

Територія Дніпровський район

за ЄДРПОУ

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОАТУУ

Вид економічної діяльності Оптова торгівля фруктами й овочами

за КОПФГ

Середня кількість працівників, осіб 28

за КВЕД

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Краківська, буд. 18-А, м. Київ, 02094

2921146

1. Баланс на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	1 498,2	1 132,8
первісна вартість	1011	3 244,5	3 383,0
знос	1012	(1 746,3)	(2 230,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 498,2	1 132,8
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	9 103,6	14 894,4
у тому числі готова продукція	1103	9 084,4	14 892,3
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	912,5	10 039,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	0,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 791,0	2 478,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 613,9	-843,9
Витрати майбутніх періодів	1170	212,5	9,6
Інші оборотні активи	1190	130,2	492,9
Усього за розділом II	1195	19 963,7	27 071,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	21 461,9	28 204,5

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (лейсовий) капітал			
Додатковий капітал	1400	1 441,4	1 441,4
Резервний капітал	1410	148,3	148,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1415	-	-
Неоплачений капітал	1420	2 309,8	6 566,5
Усього за розділом I	1425	(-)	(-)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1495	3 899,5	8 156,2
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	2 280,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	3 116,5	1 758,7
розрахунками з бюджетом	1620	784,7	1 456,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	208,8	459,5
розрахунками зі страхування	1625	19,7	47,5
розрахунками з оплати праці	1630	64,9	283,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	13 556,6	14 222,3
Усього за розділом III	1695	17 562,4	20 048,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	21 461,9	28 204,5

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2018

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	65 340,8	54 255,1
Інші операційні доходи	2120	120,2	1 121,3
Інші доходи	2240	55,2	29,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	65 516,2	55 405,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(47 543,9)	(48 492,7)
Інші операційні витрати	2180	(12 634,4)	(3 306,8)
Інші витрати	2270	(-)	(50,3)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(60 178,3)	(51 849,8)
Фінансові результати до оподаткування (2280 - 2285)	2290	5 337,9	3 556,0
Податок на прибуток	2300	(960,8)	(640,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	4 377,1	2 915,1

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Білокриницька
Катерина

Білокриницька Катерина Михайлівна

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство
Товариство з обмеженою відповідальністю "Гранат"
Територія м. Київ, Дніпровський район
Організаційно-правова форма господарювання ТОВ
Вид економічної діяльності Оптова торгівля фруктами й овочами
Середня кількість працівників, осіб 31
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон вулиця Краківська, буд. 18-А, м. Київ, 02094

Дата (рік, місяць, число)
за СДРПОУ
за КОАТУУ
за КОІФГ
за КВЕД

Коди		
2020	01	01
21620913		
8036600000		
240		
46.31		

2921146

I. Баланс на 31 грудня 2019 р.

Актив	Форма № 1-м		Код за ДКУД	
	Код рядка	На початок звітного року	1801006	
I	2	3	На кінець звітного періоду	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи				
первісна вартість	1000	-		11,1
накопичена амортизація	1001	11,4		23,0
Незавершені капітальні інвестиції	1002	(11,4)	(	11,9)
Основні засоби :	1005	14,1		-
первісна вартість	1010	1 132,9		837,1
знос	1011	3 351,6		3 460,1
Довгострокові біологічні активи	1012	(2 218,7)	(	2 623,0)
Довгострокові фінансові інвестиції	1020	-		-
Інші необоротні активи	1030	-		-
Усього за розділом I	1090	-		-
Усього за розділом I	1095	1 147,0		848,2
II. Оборотні активи				
Запаси :				
у тому числі готова продукція	1100	14 883,1		10 378,7
Поточні біологічні активи	1103	14 692,3		10 132,0
Поточні фінансові активи	1110	-		-
Дебиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10 039,5		7 059,3
Дебиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	3,2		0,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	-		-
Інша поточна дебиторська заборгованість	1155	2 475,8		1 268,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-		-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-843,9		20,2
Витрати майбутніх періодів	1170	11,8		16,9
Інші оборотні активи	1190	353,4		538,1
Усього за розділом II	1195	26 922,9		19 282,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-		-
Баланс	1300	28 069,9		20 130,5

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	2	3	4
Додатковий капітал	1400	1 441,4	1 441,4
Резервний капітал	1410	148,3	148,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1415	-	-
Неоплачений капітал	1420	6 571,5	11 275,9
Усього за розділом I	1425	(-)	(-)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання	1595	8 161,2	12 865,6
Короткострокові кредити банків			421,3
Поточні кредиторська заборгованість за:	1600	2 280,0	907,0
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1610	-	-
розрахунками з бюджетом	1615	1 758,7	2 124,1
у тому числі з податку на прибуток	1620	1 456,5	1 312,0
розрахунками зі страхування	1621	459,5	320,2
розрахунками з оплати праці	1625	47,5	5,1
Доходи майбутніх періодів	1630	283,3	-
Інші поточні зобов'язання	1665	-	-
Усього за розділом III	1690	14 082,7	2 495,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1695	19 908,7	6 843,6
Баланс	1700	28 069,9	20 130,5

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	79 882,3	65 344,4
Інші операційні доходи	2120	-	120,2
Інші доходи	2240	0,7	55,2
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	79 883,0	65 519,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(57 810,0)	(47 543,9)
Інші операційні витрати	2180	(16 227,5)	(12 633,0)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(74 037,5)	(60 176,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	5 845,5	5 342,9
Податок на прибуток	2300	(1 052,2)	(960,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	EP 2350	4 793,3	4 382,1

Керівник

Бухгалтер

Бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Білокриницька
Катерина
Михайлівна

Білокриницька Катерина Михайлівна

(ініціал, прізвище)

(ініціали, прізвище)

Політика з управління ризиками на ТОВ «ГРАНАТ»

Категорія ризику	Опис ризику і можливі наслідки	Можливий збиток	Вірогідність настання	Рівень ризику	Заходи	Термін виконання	Статус заходу
Фінансові ризики	Підвищення курсу долара, так як більшість товарів підприємства імпортна, закупається у валюті, а отже її підвищення, призводить до підвищення ціни реалізації продукції	Високий	Висока	Високий	Домовленість з постачальниками про певну знижку, відстрочку платежу	3 місяці	виконано
Фінансові ризики	Зменшення фінансової стійкості підприємства, внаслідок нарощення позикових коштів та зменшення обсягу власного капіталу призведе до неспроможності погашати заборгованість	Середній	Висока	Високий	Проведення переговорів із кредиторами, реструктуризація боргу, відстрочка платежу	1 рік	У процесі виконання
Фінансові ризики	Зменшення обсягу чистого прибутку, а значить недостатньо коштів для розвитку бізнесу, зменшення вартості бізнесу	Високий	Висока	Високий	Нарощування обсягів продажу продукції, пошук нових ринків збуту	1 рік	У процесі виконання
Фінансові ризики	Процентний ризик, призводить до зменшення суми депозиту та підвищення суми боргу за кредит у валюті	Високий	Середня	Високий	Переведення депозитів у більш надійні банки, перегляд кредиту	6 місяців	У процесі виконання
Постачальники, партнери	Розірвання угоди з постачальником, внаслідок підвищення цін, необхідно здійснювати пошук нового постачальника	Високий	Висока	Високий	Пошук нових постачальників, домовленість з оплатою та умовами	3 місяці	Виконано
Постачальники, партнери	Заборгованість постачальників за сировину, призводить до нарощення дебіторської заборгованості та неможливості розраховуватись із кредиторами	Високий	Середня	Високий	Розрахунки частково, штрафні санкції за невчасну оплату, або розірвання угоди	6 місяців	У процесі виконання
Постачальники, партнери	Підвищення цін на послуги постачальників та товари, призводить до збільшення закупівельних цін продукції	Середній	Висока	Висока	Пошук альтернативних джерел постачання, оптимізація змінних та постійних витрат підприємства для зменшення вартості	6 місяців	У процесі виконання

Попит, ринок, конкуренти	Зменшення обсягів реалізації продукції, що призведе до зменшення доходів та прибутків	Високий	Висока	Високий	Перегляд цінової політики, пошук нових каналів збуту, нових ринків, переговори щодо експорту продукції	3 місяці	У процесі виконання
Попит, ринок, конкуренти	Зменшення частки ринку, що призведе до зменшення доходів та прибутків	Високий	Висока	Високий	Перегляд цінової політики, пошук нових каналів збуту, нових ринків, переговори щодо експорту продукції	3 місяці	У процесі виконання
Управлінська команда	Звільнення працівників, що призводить до зниження продуктивності праці, зменшення обсягів виробництва	Середній	Висока	Високий	Розробити систему мотивацій для працівників, кращі умови праці	3 місяці	У процесі виконання
Управлінська команда	Зменшення заробітної плати, призводить до зниження продуктивності праці, звільнення	Середній	Висока	Високий	Розробка системи преміювання, працівники краще працюватимуть, якщо знатимуть, що отримають певні переваги нематеріального виду	3 місяці	У процесі виконання

Класифікаційні ознаки та характеристики ризиків підприємства

Класифікаційна група	Класифікаційні ознаки ризиків	Характеристика
Майновий ризик	Розкрадання майна Втрата корисності об'єктів майна Неефективне використання майна	Пов'язаний із зловживаннями у матеріальній сфері Пов'язаний із низьким технічним станом основних засобів, відсутністю витрат на ремонт та модернізацію, поганим станом зберігання об'єктів товарно-матеріальних цінностей Пов'язаний із низьким рівнем використання виробничих потужностей
Кадровий ризик	Плинність кадрів Низький рівень професійної компетенції Наявність професійних захворювань.	Виникають втрати, пов'язані із плинністю кадрів; витоку конфіденційної інформації; помилками із-за низької кваліфікації співробітників; помилками, які пов'язані із високим ступенем стомлюваності та монотонності праці; відсутністю наукової організації праці; наявністю професійних захворювань; незацікавленістю результатами роботи; відсутністю професійного та кар'єрного росту тощо.
Ризик корпоративного управління	Втрата інвестиційної привабливості Неефективний менеджмент	Пов'язаний із втратою потенційного чи фактичного інвестора Пов'язаний із загрозою прийняття хибних управлінських рішень
Інноваційний ризик	Неефективність інноваційної діяльності Відсутність інвестора	Пов'язаний з похибками з вибором інвестиційного продукту, помилками у визначенні економічного ефекту та іншими комерційними помилками Пов'язаний із відсутністю або нестачею фінансових ресурсів
Комерційний ризик	Завищення витрат Втрата доходів	Пов'язані із завищенням витрат у технічній, виробничій та у сфері, обслуговуючій виробництво Пов'язаний із несвоєчасним надходженням виручки від реалізації, наявністю простоїв виробництва, прийняттям хибних управлінських рішень або використанням незаконних та сфальсифікованих операцій, та приховуванням доходів Пов'язаний із низьким технологічним рівнем

		виробництва Пов'язаний із додатковими зовнішніми перепонами конкурентів Пов'язаний із неефективністю використання кредитних коштів
Фінансовий ризик	Несвоечасність розрахунків Падіння платоспроможності Відволікання оборотних коштів із сфери обігу Загрози сфери оподаткування Ймовірність банкрутства	Пов'язаний із недобросовісністю контрагентів та низькою договірною культурою Пов'язаний із погіршенням фінансових показників Пов'язаний із низьким рівнем або відсутністю планування фінансових потоків та податкової оптимізації, поганою організацією процесів
		постачання та збуту, наявністю непередбачуваних витрат (штрафів, пені) Пов'язаний із використанням ризикованих схем оподаткування Пов'язаний із погіршенням фінансового стану підприємства
Ризик відповідальності	Ймовірність корпоративної відповідальності Ймовірність фінансової відповідальності Ймовірність карної та адміністративної відповідальності	Пов'язаний із невиконанням завдань корпоративної політики Пов'язаний із фінансовою відповідальністю за порушення норм діючого законодавства, в т.ч. податкового Пов'язаний із особистою відповідальністю за порушення норм діючого законодавства